



STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 72 · 8. mai
Sesjonen 2018–2019

Møte onsdag den 8. mai 2019 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 72):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken vil fremsette to representantforslag.

Audun Lysbakken (SV) [10:00:22]: På vegne av representantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Katrine Boel Gregussen, Eirik Faret Sakariassen, Lars Haltbrekken og meg selv vil jeg framsette forslag om å erklære klimakrisen som en nasjonal nødsituasjon.

Og på vegne av representantene Mona Fagerås, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski og meg selv vil jeg framsette forslag om en desentralisert høyere utdanning for kvalitet, velferd og bærekraftige lokalsamfunn.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:00:58]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsminister Erna Solberg vil møte til muntlig spørretime.

Statsministeren er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:01:22]: Jeg vil først gratulere salen med frigjøringsdagen og dagen for veteraner. Det er verdt å gjøre det også i denne sal.

Mitt spørsmål handler om hverdagen til alle dem som reiser med tog i dette landet. Forleden dag la en lokfører ut en melding på Facebook som han ville ha lest opp om han hadde vært lokfører på et tog til Moss. Det lød som følger:

«God kveld (...). Dette toget opereres i dag av Vy gruppen as. Selve toget eies av Norske Tog As og vedlikeholdes av Mantena AS. Billetten din kommer fra Entur AS. Automaten om bord er fra Togservice og Vy trafikkservice har rengjort toget. Jernbanen vi kjører på eies av BaneNor AS. Den holdes vedlike av blant annet; Spordrift AS og Baneservice AS. Skulle du ha noen spørsmål, ta kontakt med togets konduktør, hen går i NSB uniform.»

Dette innlegget kunne vært fra virkeligheten, og det viser egentlig en mer alvorlig sak, nemlig et veldig uoversiktlig system og en oppskrift på ansvarspulverisering. Det er også et pengesluk. Det er brukt 1,5 mrd. kr på denne jernbanereformen og 280 mill. kr på navneskiftet til Vy, og bruk av penger på konsulenter og direktørlønnninger i de stadig flere selskapene er en del av denne strukturen.

Det kom en markant økning i bevilgninger til tog under Stoltenberg-regjeringen, og denne regjeringen skal ha ros for å ha videreført denne satsingen. Oppgavene er store, likevel er det mange uløste situasjoner der ute i Jernbane-Norge – intercityutbyggingen som regjeringen har utsatt, elektrifisering av Trønderbanen som er utsatt, jernbane mellom Voss og Arna, for å nevne noen eksempler, Follobanen, det som skjer for pendlere på Østfoldbanen, osv. Det er handlekraft når det gjelder oppsplitting, men gjennomføringsevne til å gjøre tilbudet til de reisende bedre, mangler.

Mitt spørsmål er: Et samlet storting støtter at vi bevilger mer penger til jernbanen, det er bra for klimaet, men kan statsministeren dokumentere at denne organisasjonsformen, denne oppsplittingen, gir bedre togtilbud til landets pendlere og reisende, og mer igjen for de pengene fellesskapet bevilger?

Statsminister Erna Solberg [10:03:41]: Det er slik at det norske jernbanetilbudet blir bedre. Etter mange år hvor det ikke ble satset nok på jernbane, er det et taktskifte i jernbaneinvesteringene, med store planer for utvikling av en god jernbane i vårt land. Det begynte under den tidligere regjeringen, og det har fortsatt under denne regjeringen. Det er også sånn at denne regjeringen har gjort veldig tydelige og klare prioriteringer om å gjøre tilbudet i dag bedre for de reisende. Det betyr at det kjøres mer tog, vi har fått flere og mer moderne togsett fordi vi har kjøpt det, det er stadig flere som velger å reise med tog, og antallet avganger har økt på flere jernbanestrekninger. Resultatene er tydelige når det gjelder satsingen på jernbane.

Så gjennomfører vi også en stor jernbanereform som skal gi mer jernbane for pengene og bedre togtilbud til de reisende. Konkurransen om å få kjøre persontog på Sørlandet, Arendalsbanen og Jærbanen, ble avgjort høsten 2018 med store besparelser som resultat. I tillegg bygger vi også i full fart ut intercity. Men vi bygger det ikke så raskt som vi en gang i tiden ønsket, bl.a. fordi det ble avsatt veldig lite planleggingsmidler, sånn at man var veldig bakpå når det gjaldt planleggingen av nye strekninger. I tillegg er det grunnforhold en del steder som gjør at kostnadsbildet på noen strekninger er blitt mye større. Da krever det at man tar høyde for dette i arbeidet videre.

Jernbanen er et satsingsområde, vi får flere avganger, det er flere som reiser med tog – det er egentlig en god suksesshistorie.

Jonas Gahr Støre (A) [10:05:29]: Oppgavene er mange og utfordringene er mange i Norge, men denne oppsplittingen gjør jo at folk mister tillit til hvordan jernbanen i Norge er organisert. De erfarer det når de reiser. Mange ønsker å kjøre tog, også når de skal reise langt. Mange ønsker å sove på toget og komme fram neste morgen til det stedet de har reist til. Men nå opplever man at sovevognene på nattogene ofte er utsolgt, og mange må fly i stedet. Det er en klimautfordring. Dette kan løses ved innkjøp av flere sovevogner til togene, men vi har nylig fått illustrert ansvarspulveriseringen, hvor Vy-sjefen sier at de ikke kan kjøpe tog – det er ikke deres ansvar. Han peker på en annen i denne uoversiktlige strukturen og blir irettesatt på Twitter av samferdselsministeren, som sier at jo, det kan de. Det er et uttrykk for at det er ganske kaotisk.

Kan statsministeren nå avklare – det kan være nyttig å vite for dem som tenker seg ut en tur – hvem som har ansvaret for å kjøpe flere sovevogner, så vi kan få slike vogner på plass?

Statsminister Erna Solberg [10:06:28]: Det er helt enkelt: På området jernbanetjenester, er det staten som kjøper inn, og som sikrer og leverer til dem. Hvis et selskap leverer flere tjenester enn det vi kjøper, er det de som kan kjøpe inn det materiellet. Det er altså sånn at Vy kan kjøpe nattog hvis de finner det tilgjengelig og vil ha et ekstratilbud utover basistjenesten som staten kjøper, og som vi leverer som struktur i bunnen.

Vi bruker i dag ca. 150 mill. kr på å kjøpe nattogtjenester for å ha et nattogtilbud. Det er ikke en lønnsom investering; de kjøpene og tjenestene er noe vi subsidierer. Hvis vi skal ha flere tjenester, må vi bevilge mer penger til dette i statsbudsjettene – hvis staten skal ha ansvar for det.

Men det er klart at alle som kjører tog på en strekning og har fått et tilbud på det, kan øke tilbudet, akkurat som at Widerøe kjører noe på tilbud fra staten og noen ekstraavganger helt lønnsomt for seg selv.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Jonas Gahr Støre.

Jonas Gahr Støre (A) [10:07:38]: Enn så lenge er det altså staten som bevilger pengene, og det er bra. Vi er villige til å bevilge mye penger og bevilge mer penger. Men det sier litt om ansvarspulveriseringen – kanskje er det tidlig i fasen – at NSB-sjefen, som nå heter Vy-sjefen, ikke er klar over hvilket ansvar han har, hvilke

fullmakter han har, hvilke muligheter han har, og at det bryter ut en diskusjon med samferdselsministeren.

Ser statsministeren at denne floraen av AS-er, mange direktører og utvidet byråkrati i norsk jernbanesektor er uoversiktlig? At staten bevilger pengene, kan være greit nok, men hvem som egentlig styrer retningen på dette, er det tvil om, og når det vi forbinder med en ledende ansvarlig i denne sektoren, for øvrig en veldig opplyst person, ikke er klar over at han har ansvar og mulighet for å kjøpe sovevogner, er ikke det da et uttrykk for at denne sektoren er ansvarspulverisert?

Statsminister Erna Solberg [10:08:30]: Vi er i en gjennomgang av en ny struktur. Det tar alltid litt tid før strukturen setter seg og folk ser akkurat hva den er. Men jeg synes sammenligningen med f.eks. Widerøe vil være ganske enkel. Det er jo ikke så vanskelig å se at et selskap som Vy, hvis de har ansvar for én jernbanestrekning, vil måtte levere et basistilbud som de altså har fått på tilbud. I tillegg vil de kunne legge inn et ekstratilbud hvis de finner det økonomisk lønnsomt. Da er materiellet de leverer i forbindelse med det, eventuelt noe de selv kan kjøpe inn. Sånn er det også på veldig mange andre områder.

Vi skal sørge for en grunnleggende god struktur for jernbane og avganger, og så blir det alltid en diskusjon om det er nattog som er viktigst, eller om det er å sørge for nok pendleravganger for å få ned klimautslippene på dag-til-dag-reiser. Er det viktigst å ha mest materiell der hvor folk reiser mest, eller flere nattog for folk som f.eks. skal reise ut av landet?

Presidenten: Sverre Myrli – til oppfølgingsspørsmål.

Sverre Myrli (A) [10:09:38]: Det var Gro Lillebø, som tydeligvis er en ivrig jernbanepassasjer, som henvendte seg til Vy og spurte om det var mulig å få flere sovevogner. Svaret som kom fra Vy, har gått som en farsott, og som Gahr Støre viste til, var det sannelig ikke til å bli særlig klok av – hva som er ansvaret til Jernbanedirektoratet, hva som er ansvaret til Bane NOR, og hva som er ansvaret til Norske Tog. Konklusjonen var at Jernbanedirektoratet må bestille tog, slik at Norske Tog kan anskaffe tog. Men det sier altså samferdselsministeren og nå statsministeren at ikke er riktig – Vy kan kjøpe så mange sovevogner de trenger. Mens diskusjonen pågår, står Gro Lillebø og de andre uten plass på nattoget. Spørsmålet mitt til statsministeren er: Bergensbanen og Dovrebanen er ikke lagt ut på tilbud. Er det da slik å forstå at NSB nå kan kjøpe så mange sovevogner de vil for å trafikkere Bergensbanen og Dovrebanen?

Statsminister Erna Solberg [10:10:44]: Vy! NSB eksisterer ikke lenger.

Men for å være helt ærlig: Jeg tror ikke Arbeiderpartiet har så tungt for det at de ikke skjønner dette. Det som er basistilbudet, det som er anbudsutsatt, er det som også vil være materiellet i bunnen. Og så kan Vy, hvis de mener at det er lønnsomt på denne strekningen å ha et ekstratilbud utover det vi kjøper tjenester for, altså det vi får for de 150 mill. kr som vi subsidierer nattogtilbud med i Norge, på toppen av det å drive med det også gjøre en investering i det.

Men så er det jo sånn at vi kjøper mer tog og togsett. Det har denne regjeringen gjort mye av. Og nå er vi inne i vurderingen av de nye togsettene som skal kjøpes. Det har også vært gjort en jobb for å se om det er mulig å leie inn flere nattog. Det er bare så dårlig standard ute at man må inn i et stort innkjøp av nye hvis vi skal øke aktiviteten. Men det vil jo også henge sammen med om vi ønsker å prioritere nattog inn i det togtilbudet fremover istedenfor f.eks. flere pendleravganger i Stor-Oslo-området.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:12:06]: Norge har fått en egen gerilja, bunadsgeriljaen. De er snilt bevæpnet, med søljer, med strømper og sko. De har hjertet på rett plass, og de kjemper for det de har kjært, med kraft, med ærlighet og med kjærlighet til hjemmassene sine. Det begynte i Kristiansund i forrige måned, og så har det spredd seg ut over hele landet. Det startet med én sterk kvinne, og nå er det tusenvis av kvinner og menn som sier at nok er nok, det er nok sentralisering nå, vi vil ha gode helsetilbud, vi vil ha gode fødeavdelinger nær der vi bor. Da statsministeren var i Sandnessjøen, møtte hun folk med bunad som sto opp for sykehuset sitt, som sto opp for høyskolen sin, som sto opp for Helgeland og sa at hvis dette blir lagt ned, vil distriktet bli rasert. Budskapet var veldig tydelig.

Statsminister, president, vi har sett samme mobilerings mange ganger nå. Vi så det i forbindelse med nærpolitireformen. Folk sto opp, de ville ikke ha den sentraliseringen. Vi så det i rovviltdebatten, der over 10 000 mennesker var foran Stortinget og sa fra: Lytt til dem som blir berørt av politikken. Vi så det i forrige uke i Namsos, der over 6 000 mennesker sa: La Nord universitet bestå, vi trenger sykepleierutdanningen fordi sentralisering av den i neste omgang vil føre til sentralisering av sykehuset. Folk vil ikke ha sentralisering.

I går fikk statsminister Erna Solberg et åpent brev fra Catrine Hole. Hun skrev:

«Vi har allerede blitt fratatt så mye.»

Og videre:

«Kanskje ikke alle vil, eller trenger, å bo i en storby?»

Jeg vil bruke Catrine Holes ord til å stille spørsmål til statsministeren. Hun skrev:

«Å kutte blodtilførselen til distriktet er ikke å tro på Norge. Så vi spør deg i dag: Hvordan kan du tillate at dette skjer?»

Statsminister Erna Solberg [10:14:08]: Jeg er helt enig i at bunaden er et vakkert plagg. Jeg ser at i anledning 8. mai har også representanten kledd seg opp. Det kan være i solidaritet med dem som demonstrerer.

Utfordringen med noen av disse sakene er at de egentlig ikke dreier seg om det som representanten tar opp, sentralisering, men om lokalisering mellom ulike steder. På Helgeland dreier diskusjonen om helsetilbudet seg om hvor på Helgeland det skal ligge. Vi har ikke noe standpunkt i dette fra regjeringens side. Det er en prosess som startet under den rød-grønne regjeringen, i 2013, da de første vedtakene ble fattet om at man skulle se på strukturen for å sikre en fremtidsrettet og god struktur på Helgeland, der det er flere alternativer oppe, og der det fortsatt ikke er utelukket at det kan være flere enn ett. Selv om Helgelandssykehuset først helst ville ha bare ett sykehus og tre distriktsmedisinske senter, har styret i Helse Nord vært tydelig på at de fortsatt skal ha med alternativet med to sykehus i det videre arbeidet.

Denne saken har også nå vært på bred høring. Det skal også være en diskusjon og en utredning knyttet til samfunnskonsekvensene av de ulike lokaliseringalternativene, som er interessant og viktig å ha med. Det er da primært spørsmål om to forskjellige distriktslokaliseringer i debatten om helsetilbudet på Helgeland, på Mo eller i Sandnessjøen, eller å opprettholde to sykehus. Jeg er åpen for begge løsningene. Det som er viktig, er at vi har et godt faglig tilbud, og at det er godt plassert, sånn at også avstandshensynet tas med. Avstandshensyn er blant de tingene vi i disse sakene har sagt også må være en viktig del av vurderingen.

Så håper jeg at de som bor i Mosjøen, de som bor i Sandnessjøen, og de som bor på Mo, gir sine ord og sine synspunkter i betraktninger fremover, så vi får en best mulig beslutning.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:16:11]: Hvordan en skal organisere høyskole- og universitetssektoren er ikke en styresak, det er en samfunnsak, det er et politisk ansvar hvordan det blir organisert. Hvordan en skal organisere landets sykehus og landets fødetilbud, er ikke en foretakssak, det er en samfunnsak, en politisk sak. Det er et hundre prosent politisk ansvar hvordan vi organiserer landets høyskoler og universiteter og landets sykehus.

Og det vi dessverre ser ut fra tallene, er at tallet på kvinner som føder utenfor sykehus, er doblet på 15 år. Ifølge forskning.no er det 500 fødsler som skjer ufrivillig

utenfor en fødeinstitusjon. Det står der at det skjer i biler, i ambulanser, på legekontor, og det står faktisk at man også gjennomfører fødsler i nedlagte fødestuer.

Ifølge Hilde Engjom, som har forsket bredt på dette, er det ikke størrelsen på fødeavdelingen som er det avgjørende, men avstanden, og hun konkluderer ganske tøft: Ikke planlagte fødsler utenfor institusjon har tre ganger høyere risiko for at barnet dør enn hvis det er på en institusjon. Kan statsministeren akseptere en slik utvikling?

Statsminister Erna Solberg [10:17:22]: Stortinget har hatt til behandling prinsippene for fødselsorganisasjonen i Norge, som er en differensiert fødselsomsorg. Det har vært et bredt flertall bak et differensiert tilbud, som gjør at det er veldig viktig å selektere ut farefødsler på et tidlig tidspunkt, sørge for at de kommer til de mest kvalifiserte områdene. Det betyr at noen mødre tidlig må reise og være i nærheten av en spesialisert klinikk fordi de har barn som trenger særlig omsorg etterpå. For eksempel er det på Helgeland ikke en barneklinnikk, og det er en av diskusjonene, at hvis du får ett sykehus, kan det være at man får en barneklinnikk, som gjør at noen kan ha bedre kvalifikasjoner til å kunne jobbe med de spørsmålene.

Men det er viktig å minne om at under den rød-grønne regjeringen, da Senterpartiet satt i regjering, nedla man fødeavdelinger og fødestuer i Rjukan, Steinkjer, Orkdal, Nordfjordeid, Valdres og Lærdal. Det er altså slik at man også nedla i den rød-grønne regjeringens tid. Mesteparten av de tallene, som går tilbake 15 år, tar også med seg hele den rød-grønne tiden. Vi husker alle Liv Signe Navarsetes utbrudd knyttet til Nordfjordeidsspørsmålet. Det at Senterpartiet nå gjør dette til denne regjeringens sak, når det var de som satt i regjering da de fleste stedene ble nedlagt, synes jeg er litt rart.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Trygve Slagsvold Vedum.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:18:38]: Vi må jo se på den forskningen og de faktaene vi har, og forskningen er tydelig på at avstand er helt avgjørende for om en fødsel går bra, eller om den går dårlig. Nå er det diskusjoner flere plasser om man skal legge ned fødeavdelingene. Vi har en diskusjon i Kristiansund – der er det diskusjon om å legge ned fødeavdelingen – og vi har det på Helgeland. Så viser faktum at hvis det blir lengre avstand, blir det mer komplikasjoner og dessverre også større risiko for at barnet kan dø. Da er det ikke noen vits i å diskutere hva som skjedde for åtte–ni–ti år siden. Diskusjonen må være hvordan vi kan styrke fødetilbudet nå, slik at risikoen går ned og ikke opp.

Da er mitt spørsmål til statsminister Solberg: Kan statsminister Erna Solberg akseptere at det er stadig flere som føder utenfor institusjon, og at utviklingen går i feil retning? Er rett svar da å legge ned enda flere fødeavdelinger, eller bør vi opprette flere tjenester og ikke svekke dem?

Statsminister Erna Solberg [10:19:31]: For denne regjeringen har det vært en prioritert oppgave å sikre bedre fødselsomsorg og bedre hjelp til fødende ved å ruste opp i kommunene. En av de tingene vi derfor gjorde, var å gjeninnføre kravet til at man skulle ha jordmorkompetanse i kommunene, som den rød-grønne regjeringen fjernet. Derfor er det en betydelig økning i jordmorårsverkene i norske kommuner.

Den norske fødselsomsorgen er blitt bedre de siste årene, ikke dårligere. Det er færre komplikasjoner, det er bedre følgetjenester tidlig, og det er langt flere jordmødre per fødende nå enn det det har vært tidligere, fordi det har vært en tydelig og klar satsing: Fra 2013 til 2017 har det vært en økning fra 47,3 til 72,1 jordmorårsverk per 1 000 fødte i Norge, en enorm satsing, nettopp for å sikre at selektering skjer tidlig, at fare ved fødsler blir oppdaget, og at mødre får et godt og trygt tilbud som gjør at de kan føde på en trygg måte.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [10:20:56]: Bunadsgeriljaen er flott. Den klarer å få oppmerksomhet om et viktig tema, nemlig akutt- og fødetilbud. Det trengs, for bare denne uka har regjeringen og regjeringspartiene avslått alle muligheter til å diskutere i tv eller radio sakene omkring fødeomsorg. Derfor er jeg glad for at statsministeren er her i dag og kan svare på spørsmål.

Jeg er litt overrasket hvis statsministeren ikke ser den samlede sentraliseringen som Sør-Helgeland nå risikerer, både innenfor utdanning og innenfor sykehus. Men det er mange måter å gjøre akutt- og fødetilbud sårbare på. Hvis Nord universitet f.eks. får gjennomført sin sentralisering av sykepleierutdanningen i Namsos, vil Namsos sykehus bli svært sårbart. Trine Skei Grande har sagt det nokså presist:

«I Namsos er sykepleierutdanninga en viktig forutsetning for å ha et sykehus. Et universitet kan ikke legge ned et sykehus.»

Det var viktige ord fra Venstres leder. Er statsministeren enig i det? Og vil regjeringen gripe inn dersom Nord universitet foreslår en nedlegging og sentralisering av sykepleierutdanningen i Namsos?

Statsminister Erna Solberg [10:22:05]: Jeg mener det er ryddig når vi har prosesser i høyskole- og univer-

sitetssektoren, at man foretar de vurderingene og diskusjonene sammen med demokratiet – høringsrunder osv. – uten at vi på forhånd sier nei og stopper enhver aktivitet.

Regjeringen har faktisk gjort noe særsynt i denne saken ved at høyere utdanningsministeren har skrevet brev til styret for å påpeke særlig to forhold i det første forslaget som man må ha med i vurderingen. Det ene forholdet er at man ikke må forskuttere eventuelle strukturendringer i andre etater, f.eks. hvor sykehus skal plasseres, når man nå diskuterer sin egen struktur. Det er ikke slik at utdanningssektoren skal forskuttere og gjøre endringer, når det samtidig foregår en annen utvikling og en annen diskusjon om lokalisering. Det gjelder f.eks. situasjonen på Helgeland. Det andre hun har tatt opp, er at vi trenger et (presidenten klubber) desentralisert tilbud. For regjeringen er desentraliserte utdanningstilbud en viktig (presidenten klubber igjen) del av hele kompetansereformen for fremtiden.

Presidenten: Taletiden er ute. Kjersti Toppe – til oppfølgingsspørsmål.

Kjersti Toppe (Sp) [10:23:27]: Bunadsgeriljaen er eit symbol på det stadig veksande engasjementet imot helseføretaksmodellen og regjeringa si sentralisering av fødetilbud og akuttfunksjonar. Regjeringa, ved Solberg og Høie, sit i Oslo og godkjenner sentralisering i samtalar med dei utvalde styrerepresentantane sine. Det hadde ikkje vore nokon bunadsgerilja dersom styra i helseføretaka var folkevalde, som kunne skiftast ut ved val om dei ikkje gjorde jobben sin.

Talet på fødeinstitusjonar i Noreg er no lågare enn tilrådinga frå Verdas helseorganisasjon. Talet på kvinner som ufrivillig føder utanfor institusjon, er dobla på 15 år. Det er dokumentert at lengre reiseveg og fødsel utanfor institusjon gir betydeleg auka helserisiko for mor og barn.

På Helgeland er ikkje fødetilbudet og avstanden vurderte av helseføretaket, sjølv om ein har fått tilråding om eitt sjukehus. Ein har vurdert urbanitet og bustadprisar, men ikkje avstanden til fødetilbud.

Spørsmålet er korleis statsministeren kan tillata større reiseavstandar for fødande på Nordmøre og på Helgelandskysten, og så leggja ansvaret for utviklinga over på helseføretaket.

Statsminister Erna Solberg [10:24:36]: Jeg tror det må være en viss historisk forskyvning hvis man tror at det med Senterpartiets modell – at fylkeskommunene skulle ha ansvar for sykehusstrukturen – ikke hadde vært bunadsgerilja, demonstrasjoner eller annet. Mange fødetilbud ble nedlagt – under store protester – i den perioden Senterpartiets nåværende modell var. For ek-

sempel ble Aker nedlagt i 2003 i den modellen – Oppdal, Ørlandet, Hallingdal, Andenes, Nordkapp. Som man så, var det ikke mangel på fakkeltog og diskusjoner den gangen heller. Det var de facto det samme. Derfor var det mange protester da Stoltenberg-regjeringen satt og en rekke fødetilbud ble nedlagt – betydelig flere fødetilbud enn under denne regjeringen.

Det som er svaret på dette med avstand: Ja, avstand skal også vurderes når det gjelder plassering. Det er viktig, det har Stortinget sagt før.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [10:25:58]: Bunadsgeriljaen rodde over Talgsjøen, fra Smøla til Kristiansund, i fem timer med en gravid dame. Det gikk bra med henne. Det var en symbolhandling.

Det er, som statsministeren sa, ti år siden stortingsmeldingen En gledelig begivenhet slo fast at vi skal ha et desentralisert og differensiert fødetilbud i Norge. Som følge av den meldingen er det slik i dag at bor du over 90 minutter unna et fødested, har du rett på følgetjeneste. 20 pst. av landets kommuner har følgetjeneste. Men flere av disse er nå lagt ned som følge av at sykehusene i 2018 tok over finansieringen. Det siste eksemplet er Målselv. På Dagsrevyen så vi at særlig på Nordmøre oppfyller man i dag ikke kravene til følgetjeneste. Det er gravide kvinner som ikke får den tjenesten de skal ha. Ti år etter at Stortinget tydelig sa at vi skal ha et desentralisert og differensiert fødetilbud, klarer ikke regjeringen Stoltenberg å følge opp denne enhetlige tjenesten.

Statsminister Erna Solberg [10:27:02]: Jeg er helt enig med representanten i at regjeringen Stoltenberg ikke klarte å følge helt opp.

Ingvild Kjerkol (A) [10:27:03]: Beklager.

Statsminister Erna Solberg [10:27:05]: Regjeringen Solberg derimot følger opp dette i betydelig grad – jeg skjønner at det var en forsnakkelse.

Denne regjeringen har vært opptatt av fødsels- og svangerskapsomsorgen på et tidlig tidspunkt. Det betyr altså at vi gjeninnførte kravet om at alle kommuner må ha jordmorkompetanse. Det er helt grunnleggende for den desentraliserte modellen. Man må ha noen som følger en i et svangerskap, for å se om det kan bli komplikasjoner som gjør at man tidlig må sendes til sykehus eller til et spesialisert sykehus, eller om man antar at det vil kunne bli en normal fødsel, som kan avgjøre at man kan føde på en fødestue. Derfor har vi gjeninnført det kravet som den rød-grønne regjeringen fjernet. Det er en stor og betydelig økning i antallet jordmødre rundt omkring i kommunene, fordi vi nettopp har sørget for at vi skal

ha bedre oppfølging. Så følger vi opp når det gjelder følgetjenesten. Den skal være der. Derfor må foretakene den 16. mai rapportere inn resultatene av oppfølgingen av dette.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [10:28:12]: Spørsmålet mitt gjaldt følgetjenesten. Den har helseforetakene, sykehusene, ansvaret for. Man når ikke målene i dag. Man har ikke nok jordmødre til å gi den tryggheten som Stortinget har sagt at fødende kvinner skal ha. Det legges ned fordi man har overført finansieringen til trange sykehusbudsjett. Særlig i det området der bunadsgeriljaen har vært mest tydelige, på Nordmøre, hvor det er øyer, flytter man fødeavdelingen fra Kristiansund før det nye sykehuset på Hjelset er planlagt oppstartet og ferdigstilt.

Mitt spørsmål var: Hvorfor er man ikke i stand til å oppfylle stortingsmeldingen fra 2009, som skulle gi en helhetlig tjeneste i de områdene hvor følgetjenesten utgjør selve tryggheten for disse kvinnene. Dette har Jordmorforbundet bedt helseministeren om å svare på siden oktober.

Statsminister Erna Solberg [10:29:16]: Jeg skjønner at for Arbeiderpartiet er det greit å sette strek der, ved følgetjenesten, og ikke snakke om den voldsomme satsingen som skjer i kommunesektoren. Men den er altså forutsetningen for at man har en jordmor som kan være med i følgetjenesten. Det er et samarbeid mellom kommunene og helseforetakene for å sikre at følgetjenesten er der. Det er en klar og tydelig retningslinje om at er det 90 minutters avstand, skal helseforetakene gjøre en avtale med kommunene om følgetjeneste. Det er en fordel nå at det faktisk er så mange jordmødre i kommunene som kan bidra til dette, i motsetning til det Arbeiderpartiets politikk har bidratt til tidligere.

Så er det bedt om rapportering fra helseforetakene. Der har helseforetakene gjort for dårlig oppfølgingsarbeid. Derfor har man bedt om strukturert gjennomgang av dette. Det er satt en frist til 16. mai om tilbakemelding for å sikre kravet om følgetjeneste for alle som har mer enn 90 minutters reisetid. Men det aller viktigste er at man har en god førstelinjetjeneste, som sørger for at vi selekterer risikofødsle på et tidlig tidspunkt.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:30:36]: Jeg føler meg ganske trygg på at hvis det hadde kommet et forslag fra Helse Sør-Øst om at alle fødende i Oslo skulle transporteres til Otta for å føde der, hadde statsmi-

nisteren turt å si at det er helt uakseptabelt, for man kan ikke transportere fødende så langt, i tre–fire timer. Og det er det som er diskusjonen her: Når det gjelder diskusjonen på Helgelandskysten og i Møre og Romsdal, er det snakk om den typen transportavstander: at man skal transportere fødende fra Oslo til Otta. Selvfølgelig er det uakseptabelt, selvfølgelig er vår statsminister imot det. Men det er ikke noe lettere å bli transportert langt om man bor på Helgelandskysten eller på Nordmøre. Det bør være samme standard om man bor i Distrikts-Norge som om man bor i det sentrale Norge. Det skal være gode fødetilbud overalt, i hele Norge.

Kan statsministeren gi et klart svar på om hun synes det er akseptabelt at flere fødende i Norge skal få en transportavstand som Oslo–Otta?

Statsminister Erna Solberg [10:31:36]: Jeg mener det er veldig viktig at vi har et godt fødetilbud i hele landet. Et godt fødetilbud er differensiert, som Stortinget har vedtatt. Det er fødestuer noen steder, fødeavdelinger noen steder, og spesialisttiltak, f.eks. for barn som kan ha utfordringer når de blir født, for å sikre dem. Derfor er det en trapp i dette tilbudet, og den aller viktigste starten på denne trappen er det som skjer i kommunen, at den jordmoren som følger deg i svangerskapet, klarer å se faresignaler som gjør at man finner ut om du f.eks. må sendes til Rikshospitalet – hvis det er situasjonen, fordi man kan oppleve store problemer i et svangerskap – eller om man må til et sentralsykehus eller kan føde på et lokalsykehus. Det differensierte tilbudet skal fortsatt være der i Norge, i tråd med det Stortinget har sagt.

Så mener jeg at jeg ikke kan forskuttere diskusjonen som går på Helgeland. Det er fortsatt en diskusjon om to sykehus eller ett sykehus. De fleste kommunene var for noen år siden enige om at det skulle være ett sykehus; nå har de kanskje en annen mening. Dette er en prosess som må få lov til å gå sin gang, til de fatter en reell beslutning og kommer med en anbefaling.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:33:04]: Det er i en rekke saker i Bergens Tidende de siste ukene framkommet at de 52 amerikanske kampflyene Norge skal kjøpe, vil bli langt dyrere enn antatt. Hangarene på Ørland blir dyrere, våpensystemene blir dyrere. Til sammen vil regningen øke med 16 mrd. kr, ifølge BTs beregninger. Det er veldig mye penger. Til sammenligning viser BTs beregninger at det tilsvarer kostnaden for fire fregatter – eller i velferdskroner 36 150 sykepleierårsverk.

På toppen av dette vil luftvernsregningen bli dyrere. Det er usikkerhet knyttet til valutakostnadene, slik at

milliardene kan fly enda raskere enn det de allerede gjør. Kampflyene er i ferd med å bli akkurat den prisen som kritikerne har advart mot. Vi som har argumentert for å kjøpe færre fly, har hele tiden hevdet at flyene kan bli for dyre, og at regningen vil bli et blytungt lodd rundt halsen på resten av Forsvaret, i en tid hvor vi trenger investeringer i Hæren og i Sjøforsvaret.

Regjeringen har hvert år tidligere slått fast i statsbudsjettet at styringsmålet for kampflyprogrammet ligger fast. I 2019-budsjettet er den formuleringen borte. SV har spurt forsvarsministeren om dette skriftlig. Han går rundt grøten i svaret sitt, men sier nå at sannsynligheten for å nå styringsmålet er lavere enn før.

Derfor er mitt spørsmål til statsministeren: Hvorfor får Stortinget først nå, i et svar på et skriftlig spørsmål etter en medieavsløring, beskjed om at sannsynligheten for budsjettsprekke har økt – og ikke der informasjonen burde ha vært gitt, nemlig i statsbudsjettet for 2019?

Statsminister Erna Solberg [10:35:05]: Kampflyprogrammet gjennomfører hvert eneste år grundige analyser av de kostnadene som er ved anskaffelsen, og regjeringen informerer Stortinget om dette i de årlige budsjettproposisjonene. Det har vært gjort hvert eneste år.

Det er veldig viktig for meg å være tydelig på én ting: Kampflyanskaffelsen har ingen kostnadssprekk. Forventet kostnad for anskaffelsen er 82,7 mrd. kr. Det er under kostnadsrammen som ble satt av Stortinget i 2012. Det er riktig at det er over Forsvarsdepartementets interne styringsmål, men det er altså under kostnadsrammen som ble satt.

Stortinget er orientert om de største usikkerhetsmomentene når det gjelder valuta og våpenanskaffelser. Det er innført en del kostnadsreducerende tiltak i dette arbeidet. Forhandlingene med leverandøren har medført at vi har redusert prisene på fly og tilhørende utstyr med om lag 8 mrd. kr. Så når Bergens Tidende skriver at hele regningen er på nær 100 mrd. kr, snakker de om mer enn kampflyanskaffelsen. Avisen inkluderer da påløpte og fremtidige driftsutgifter for prosjektet samt kostnader for våpenutviklingen før kostnadsrammen ble fastsatt. Vi mener at det er feil å omtale disse utgiftene som en kostnadssprekk. Det er utgifter som var påført før man hadde fastsatt kostnadsnivå.

Bergens Tidende inkluderer også bygg og anlegg på Ørland og Evenes. Det er altså slik at i dette prosjektet er det fastsatt egne kostnadsrammer, utenfor selve kampflyanskaffelsen. Det er ikke kostnadssprekk på de bygg og anlegg som bygges, men det er et noe større anslag på bl.a. sikring knyttet til Ørland og reguleringsplanen, på grunn av økt krav til beskyttelse og sikring. Det er ikke

en kostnadssprekk, men det er litt over de interne styringsmålene.

Audun Lysbakken (SV) [10:37:17]: Vi kan diskutere ord fram og tilbake, men realiteten er at flyene ligger an til å bli veldig mye dyrere enn det Stortinget og regjeringen til nå har lagt til grunn, og at vi derfor får en stor, udekket regning. Statsministeren bør ikke prøve å snakke det ned, for den milliardregningen må hun ta ansvaret for å dekke inn, og prisen for resten av Forsvaret kan bli svært høy.

Da er det selvfølgelig veldig relevant for Stortinget, i forbindelse med bestillingen av de siste flyene, å vite om det er sannsynlig at den prisen vi har styrt etter til nå, er oppnåelig eller ikke. Og i statsbudsjettet for 2019 går det ikke tydelig fram, det regjeringen nå sier, nemlig at styringsmålet ikke lenger virker realistisk å nå. Da budsjettet for 2019 kom, gjensto det fortsatt tolv fly som ikke var bestilt. Nå gjenstår det seks. I den situasjonen lot regjeringen være å si fra om at sannsynligheten for å nå styringsmålet er lavere enn før.

Mener statsministeren virkelig at det ikke er relevant og viktig informasjon for Stortinget?

Statsminister Erna Solberg [10:38:32]: Det kunne kanskje være fint om jeg for Stortinget oppklarte forskjellen på et styringsmål og en kostnadsramme. Kostnadsrammen er det finansielle taket som Stortinget har vedtatt for anskaffelsen, altså den rammen Stortinget har vedtatt. Det inkluderer også en avsetning for usikkerhet, herunder valuta, for denne anskaffelsen. Der er det ikke en kostnadssprekk på dette i forhold til det taket Stortinget har satt.

Styringsrammen, som representanten Lysbakken nå snakker om, er departementets interne kostnadsramme. Det er det rommet som prosjektledere disponerer. Der ser det ut til at det blir litt dyrere enn det som var lagt opp til. Det betyr at da må man bruke av de usikkerhetsavsetningene som er satt, og som ligger i kostnadsrammen.

Men det skjer med mange prosjekter at man har ulikhet når det gjelder dette. Og dette er en måte å styre hardt på – at de som leder prosjektet, ikke disponerer hele kostnadsrammen uten at det må fattes nye beslutninger.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Audun Lysbakken.

Audun Lysbakken (SV) [10:39:36]: Stortinget trenger ingen belæring om forskjellene mellom kostnadsramme og styringsmål. Spørsmålet er hvorfor regjeringen ikke gir tydelig informasjon om at det ikke lenger er sannsynlig å nå styringsmålet. For det er det som avgjør

hvor mye penger vi må betale for flyene, og dermed hvor stor regning vi er nødt til å dekke inn på resten av Forsvarets bekostning. Spørsmålet er hvorfor regjeringen har valgt å ikke gi tydelig informasjon om det til Stortinget der det burde vært gitt; i budsjettet for 2019. Hvorfor er dette viktig? Jo, fordi vi i forbindelse med budsjettet for 2019 ble bedt om å bestille ytterligere seks fly. For 2020 blir vi sannsynligvis bedt om å bestille seks fly til. Jeg tror de fleste vil være uenig med statsministeren i at 16 mrd. kr er litt dyrere. 16 mrd. kr er fryktelig mye penger.

Derfor lurer jeg fortsatt på når statsministeren tenkte at Stortinget skulle få den informasjonen: før eller etter at de siste flyene er bestilt?

Statsminister Erna Solberg [10:40:39]: Vi har informert om disse prosessene i alle budsjettene. Utgiftsutfordringen nå, som kan være et område der det blir dyrere, er våpenkjøpene. Våpenkjøpene er den mest sårbare delen for øyeblikket. Det totale omfanget av våpen som vi kjøper, er ikke endret, men man har justert for noen våpentyper fordi de har gått ut av produksjon. Altså: Det man antok i den rød-grønne regjeringen i 2012, er blitt umoderne i 2019 og produseres ikke lenger. Derfor kjøper vi andre våpen.

En veldig stor del av dette er ennå ikke anskaffet og ennå ikke bestilt. Derfor er det viktig for oss å jobbe med å få ned kostnadene knyttet til dette. Dette er Stortinget informert om i budsjettproposisjonene for 2018 og 2019, at det er ett av de største usikkerhetsmomentene, som også kan gi utgiftsvekst i programmet. Men flyene, som representanten gjentatte ganger sier blir dyrere, er faktisk blitt billigere.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:41:42]: Det er fordi vi kjøper fly at vi trenger våpen. Så regningen tror jeg det vil være klokt å se under ett. Det vil være dumt å ha disse flyene uten våpen når vi først har fått dem. 11:22:48

Det er bare å erkjenne at statsministeren ikke vil ta noen selvkritikk for at denne informasjonen ikke er gitt på tydelig måte. Det må Stortinget vurdere hvordan vi skal følge opp. Men siden hun snakker om prisen på våpensystemene, vil jeg gjerne spørre om noe som er tett knyttet til det, nemlig spørsmålet om dollarkurs, for i beregningene for kampflyprogrammet er det det som har mye å si for kostnadene. For budsjettet for 2019 har departementet satt dollarkursen til kr 7,70, selv om snittkursen på dollar i 2018 ifølge DNB var kr 8,13. Faktisk var ikke snittkursen en eneste måned i fjor så lav som kr 7,70. Hvorfor er det viktig? Jo, fordi lavere kurs gjorde at prislappen for disse våpeninnkjøpene ikke

kommer fram i budsjettforslaget til regjeringen. Jeg lurer på hvorfor statsministeren har latt forsvarsministeren prøve seg som valutastrateg, og hva som egentlig ligger til grunn for regjeringens dollarberegning.

Statsminister Erna Solberg [10:42:56]: Det som ligger til grunn for regjeringens dollarberegninger, er metodikken som ble fastsatt i 2012 av den rød-grønne regjeringen gjennom deres eksterne kvalitetssikrer da kostnadsrammen for 2012 ble vedtatt. Den ble da satt etter en metode som sikrer konsis og objektiv beregning av kostnader over tid, slik at de er sammenlignbare. Det er bakgrunnen for at vi har brukt det. Metodikken er brukt i dette programmet siden 2012, og anbefalt av eksterne kvalitetssikrer da den rød-grønne regjeringen gikk til Stortinget og fikk vedtatt dette.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:43:32]: Det som nå kommer av faglige kommentarer til dette, tyder på at det er noe regjeringen burde ta opp til revurdering. Effekten er altså at inntrykket av budsjettsprekke dempes, av noe som åpenbart ser ut til å være et helt urealistisk kursanslag.

La oss komme til det som jeg tror veldig mange lurer på, ikke minst i Forsvaret, for uavhengig av om en snakker om kostnadssprekk eller ikke – kostnadssprekk er det all grunn til å snakke om, når styringsmålene forlattes – uavhengig av hva statsministeren kaller det, sitter Stortinget igjen med en udekket milliardregning. Da er det på tide, ikke minst før Stortinget fatter vedtak om å bestille de seks siste flyene, å få høre hvordan Erna Solberg har tenkt å dekke inn den regningen. Vi har altså store investeringsbehov i Hæren. Vi har store investeringsbehov i Sjøforsvaret. Vi har en lang tradisjon for å gjøre store investeringer i Forsvaret som ikke følges opp av tilstrekkelige bevilgninger til drift. Hvem skal betale for den prisbomben kampflyene har blitt – er det Hæren, er det Sjøforsvaret, eller er det noen helt andre?

Statsminister Erna Solberg [10:44:37]: Regjeringen legger frem en ny langtidsplan som vil vise investeringsporteføljen fremover, prosjektene som har kommet inn, øving og trening, dimensjoneringen fremover. Det vil vi legge frem til behandling i neste stortings-sesjon. Det er slik det ligger an nå. Jeg skal ikke garantere at vi blir ferdig, men planen er at vi skal kunne legge den frem i neste stortings-sesjon. Alle disse spørsmålene om hva vi har av rom, hva som er kostnadsøkninger, og hva vi skal gjøre for f.eks. å erstatte fregatten, disse konseptene, er nå ute til utredning. Foreløpig holder vi altså kostnadsrammen fastsatt av den rød-grønne regje-

ringen. Vi bruker de samme spillereglene for valutaberegning som var fastsatt av den rød-grønne regjeringen. Da synes jeg kanskje at Lysbakken skulle tone litt ned forsøket på å insinuere at vi på en måte skjuler noe, gjemmer noe eller annet.

Denne regjeringen kommer til å foreslå økte forsvarsbudsjetter i årene fremover, og helt grunnleggende i vårt forsvarskonsept er det at vi kan holde kontroll i et luftrom. Derfor er jagerfly så viktig.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:45:47]: Jeg insinuerer ingenting, men jeg stiller statsministeren spørsmål som det er vanskelig å få svar på, bl.a. fordi jeg har bedt forsvarsministeren om å komme til Stortinget og redegjøre og han sier nei til det. I hvert fall gjør han det til avise-ne. Jeg har ikke fått noe svar på det brevet jeg har sendt. Da må statsministeren nesten regne med å få de samme spørsmålene her.

Poenget er at vi i årevis har advart mot at det som nå skjer, kunne skje, nemlig at regningen blir så høy at det blir et stort finansieringsproblem for Forsvaret for øvrig. Det er derfor av veldig stor politisk betydning at vi får på bordet hva dette faktisk vil koste, mens det ennå er tid til å tenke seg om. Det er bare seks fly igjen før Stortinget har bestilt alle de 52, og da mener jeg det er rimelig at Stortinget får vite prislappen før det siste vedtaket gjøres. Jeg vil gjerne høre med statsministeren om hun mener at det er slik. For hvis det Bergens Tidende har skrevet når det gjelder dollarkursen, er riktig, står også kostnadsrammen i fare. Hvis det er slik, mener statsministeren at de seks siste flyene skal bestilles uansett pris?

Statsminister Erna Solberg [10:46:56]: Disse vedtakene kommer vi til å informere Stortinget om når de blir foreslått tatt, men jeg er opptatt av at vi må ha et godt flyvåpen i Norge. Det er en del av det forsvarskonseptet vi har. Jeg har respekt for at SV har et annet forsvarskonsept, hvor man ikke har forståelse for at luftromskontroll er viktig for å kunne sikre oss og sikre norske styrker. Men slik som dagens krigsbilde er, er det veldig lite av den aktiviteten man har på bakken som kommer til å kunne gjøre noe særlig hvis man ikke har kontroll i luftrommet, hvis man ikke har mulighet til å yte motstand der. Det ser vi i alle krigsscenarioer som er i dag. Derfor er det å ha jagerfly og ha nok jagerfly en forutsetning for veldig mye av de andre pengene vi også bruker i forsvaret.

Det er slik at denne regjeringen kommer til å øke forsvarsbudsjettene, som vi har gjort hvert eneste år. Forsvarsutgiftene er økt med over 30 pst. i realpenger i løpet av denne tiden. For vi sørger for at vi faktisk finan-

sierer den driften som de investeringene krever. Så det vil være rom for det.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:48:01]: Jeg tror ikke statsministeren er tjent med å konstruere stråmenn. Det SV har foreslått, er 40 fly istedenfor 52, og vi er for å ha et kampflyvåpen. Men vi er også for å ha en hær som er i stand til å forsvare Norge. Vi er også for å ha et sjøforsvar som er i stand til å hevde vår suverenitet i våre store havområder. Frykten som nå brer seg i Forsvaret – og dette er ikke noe bare SV snakker om – er at regningen for den prisbomben vi har her, kommer til å gå ut over nettopp Hæren og Sjøforsvaret. Statsministeren har ikke sagt noen ting i dag som gir folk grunn til ikke å være bekymret for det. Tvert imot er meldingen at her har en ikke hatt noen ting en burde meldt fra om, her er det stø kurs uansett hvor stor prisen blir.

Jeg tror Stortinget har behov for flere runder om dette. Derfor er mitt siste spørsmål til statsministeren om hun kan tenke seg å ta en runde med forsvarsministeren og be ham om å revurdere sin avvisning av å redegjøre for Stortinget.

Statsminister Erna Solberg [10:49:08]: Forsvarsministeren har svart utførlig, også med detaljert rapportering av når Stortinget er blitt informert, på mange av de spørsmålene representanten tar opp. Det er ikke sikkert at det er behov for nye runder rundt dette, før man har gått inn og sett på hvilken informasjon Stortinget faktisk har fått. Jeg mener at Stortinget er informert om dette. Det bildet som tegnes av en stor kostnadsprekk, er ikke riktig. Kostnadsrammen holdes. At vi er litt over styringsmålet vårt, er også en usikkerhet som vi har av-satt i den kostnadsrammen som var den gangen.

Det er slik at valutautfordringene er en utfordring for mange investeringer i Norge som kjøper mye fra utlandet, men vi har også en metodikk for hvordan vi beregner det, og vi har fastholdt den samme type metode.

Jeg er opptatt av at vi skal ha et styrket forsvar. Derfor sørger vi nå for å ruste opp Forsvaret – materielt, treningsmessig, øvingsmessig – og det kommer vi til å fortsette å gjøre.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:50:25]: Regjeringen sier gjerne at faste ansettelser er hovedregelen i Norge, men i praksis undergraver de den regelen ved å åpne for mer midlertidighet og ved å verne om bemanningsbransjen. Fra 1. januar ble regelverket for bemanningsbransjen strammet inn, men hva skjer? Jo, nå sier tillitsvalgte i fagbevegelsen at bemanningsbyråene tilbyr arbeidsfolk

stillinger på ned mot 3 og 5 pst. Hvis man er heldig, får man en stilling på 20 pst. Det siste er anbefalingen fra NHO Service og Handel – de såkalt seriøse bemanningsbyråene. Da vil man få jobb én dag i uken eller de ti første ukene i året. Det er naturligvis helt useriøst, og det skjer selv om det er behov for ansatte i heltidsstillinger.

Denne bransjen undergraver den norske modellen, som er basert på hele og faste stillinger. Bransjen preges av at få er organisert, at det er mangel på tillitsvalgte, og at det er null medbestemmelse.

Solberg har sagt flere ganger at vi alle må jobbe mer for å ha råd til å opprettholde velferden. Da er det rart at regjeringen verner om en bransje som ansetter folk ned i 3–5 prosentstillinger. Alt tyder på at bemanningsbyråene i beste fall vil tilby de ansatte faste deltidskontrakter. Mener Solberg at ufrivillig deltid på 5, 20 eller 50 pst. skal være den nye normalarbeidsdagen, eller trengs det krav om at selskapene må ansette i hele og faste stillinger?

Statsminister Erna Solberg [10:52:11]: Regjeringen mener at fast ansettelse skal være en hovedregel. Vi ønsker også at flest mulig skal være i fulltidsjobb – hvis man ikke frivillig, ønsket, har lyst til å gjøre noe annet. Samtidig er det slik at i mange bransjer trenger man f.eks. sesongarbeidskraft, man trenger noe mer midlertidighet i en periode.

Det vi nå ser av de siste AKU-tallene, er at antall midlertidige, altså folk som er i midlertidige stillinger, har gått betydelig ned i det siste. Det kan være fordi økonomien nå går bedre og at arbeidsgivere da også tør å ansette folk som har vært i midlertidige stillinger for å prøves ut – nå kommer de i fast arbeid.

Det er ikke noe forbud mot lave stillingsbrøker i Norge, men det er noen klare prinsipper rundt hva som kan gis av lave stillingsbrøker, altså hva som skal til. Det er at den avtalte stillingsbrøken for en fast ansatt må være reell. Den kan ikke være fiktiv, at man ansetter i en liten brøk og bruker – og har planlagt å bruke – en person mye, mye mer enn det. Stillingsbrøken kan altså ikke være lavere enn det arbeidsgiveren på ansettelsestidspunktet planlegger å benytte en arbeidstaker. Arbeidsavtalen skal i tillegg fastsette eller gi grunnlag for å beregne når arbeidet skal utføres. Poenget med denne bestemmelsen er nettopp å forhindre at arbeidstakere må stå til disposisjon hele tiden uten å sikres mer enn en deltidjobb. Det er slik regelverket er.

Jeg har ingen oversikt over – og jeg tror ikke noen av oss har det – hvordan aktører har tilpasset seg de nye reglene. Men vi forutsetter at disse reglene følger de intensjonene som er lagt, og at de ikke skal undergraves av kreative løsninger. Jeg opplever også at partene i arbeidslivet er opptatt av høyere stillingsbrøker – også bemanningsbransjen. Blant annet gikk NHOs leder, Ole Erik

Almlid, i februar ut og sa at det er uakseptabelt med arbeidskontrakter ned på 5–10 pst.

Bjørnar Moxnes (R) [10:54:19]: Den ene parten, arbeidstakersiden, vil ha vekk byråene. Den andre parten tilbyr standardkontrakter på 20 pst., som er særdeles lite for å kunne leve av det og for å ha forutsigbarhet for inntekt gjennom et helt år.

Statsråd Hauglie påstår at innleie er lite utbredt, men hun innrømmer at det er ekstra utfordringer innenfor bygg- og anleggsbransjen i deler av landet. Statsbyggs egne tall viser at andelen innleie er 20 pst. på deres byggeplasser, og det er langt over tallene som Anniken Hauglie opererer med.

Hvis regjeringen virkelig vil rydde opp i de useriøse forholdene bemanningsbransjen har skapt, vil regjeringen vurdere et forbud mot bemanningsbyråer på byggeplasser i Oslofjord-området hvis de nye reglene som er innført, verken gjør at innleieandelen går ned, eller fører til at bransjen ansetter folk i faktiske, reelle stillingsomfang?

Statsminister Erna Solberg [10:55:16]: Jeg mener at bemanningsbransjen er en helt legitim bransje som er viktig for fleksibiliteten i det norske samfunnet. Jeg mener at den bidrar til at mindre firmaer – norske firmaer – kan påta seg store kontrakter for å gjøre byggeprosjekter, fordi man kan hente inn ekstra arbeidskraft. Jeg tror at et generelt forbud mot bemanningsbyråer i f.eks. bygg- og anleggsbransjen ville medført at det bare var de aller største aktørene som kunne påtatt seg jobber, og at det ville blitt flere utenlandske selskaper, som hadde hatt større grad av fleksibilitet i arbeidskraften som ble hentet inn, i de store prosjektene.

Vi må ha med oss det. Man har ikke en portefølje av saker som sikrer at man hele tiden kan ha full oppbemanning. Da ville folk blitt raskere oppsagt, og det ville vært flere permitterte mennesker. Jeg tror vi må se at det også er en positiv side ved bemanningsbyråene, men det skal være ordentlig og ryddig, og det skal ikke være til fortregning for faste jobber for andre.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [10:56:20]: Frislippet kom i år 2000. Etter krigen og fram til år 2000 var det jo ikke noe frislipp av disse byråene, og vi bygde jo åpenbart landet på den tiden også – til og med med norske selskaper. Så vi har klart det før, uten at det har vært fritt fram for disse bemanningsbyråene.

For over ett år siden fikk Rødt med seg stortingsflertallet på et vedtak med en klar beskjed til regjeringen: Kom til Stortinget med tiltak for å få flere organiserte i

arbeidslivet. Det har statsråd Hauglie fulgt opp ved å holde et seminar. Det er vel og bra, men et seminar er ikke nok for å kvittere ut det stortingsvedtaket.

Vi lurer på hva regjeringen helt konkret vil komme med av tiltak for å sørge for at flere organiserer seg i norsk arbeidsliv, og når de tiltakene vil komme til Stortinget.

Statsminister Erna Solberg [10:57:11]: Det er ikke slik at det ikke var innleie av arbeidskraft før år 2000, selv om det var først da man fikk bemanningsbyråer på flere områder enn de områdene som det var åpning for, som var innenfor kontor og andre vikarbyråområder. De av oss som har vært med en stund, vet jo at det på verftene på Vestlandet var innleid jugoslaviske og finske sveisere. Det var innleide fra utenlandske selskaper, og det var utleie mellom selskaper som var i Norge. Poenget er at det den gang var vanskeligere for en mindre bedrift å hente den typen arbeidskraft.

At vi har bemanningsbyråer, bidrar sannsynligvis til at man kan få flere nordmenn i jobb, og til at man får flere mindre selskaper som kan ta på seg større oppdrag. Det er jeg ikke i tvil om.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:58:18]: Jeg vil bare ha et svar på spørsmålet som jeg stilte: Når kommer regjeringen med tiltak som gjør at flere organiserer seg, som Stortinget har vedtatt og bedt regjeringen komme med? Når får vi det, og hva er tiltakene som regjeringen ser for seg for å sørge for dette?

Statsminister Erna Solberg [10:58:36]: Vi jobber med mange samarbeidsplattformer med partene i arbeidslivet, som bidrar til å vise at det er attraktivt f.eks. å organisere seg. Senest i går kom f.eks. trepartssamarbeidets resultat når det gjelder tiltak innenfor bransje-program og annet. Dette er bidrag som gjør det mer attraktivt.

Vi ser på ulike tiltak som kan bidra til bedre organisasjonsgrad. Men jeg har lyst å arrestere myten om at organisasjonsgraden blir lavere for øyeblikket. Det gjør den ikke. Den ligger ganske flatt blant arbeidstakerne, på ca. 49 pst., og har ligget der de siste 10–12 årene. Den har gått opp blant bedrifter. Arbeidsgiversiden har altså organisert seg mer. Så under denne regjeringen er det faktisk høyere organisasjonsgrad blant deler av arbeidslivet og arbeidslivets parter, og det har ligget helt flatt. Det interessante er at organiseringen har ligget flatt under både den rød-grønne og den borgerlige regjeringen. Til tross for at den rød-grønne regjeringen økte skatte-

fradragene, kan det ikke leses ut av statistikken at det medførte mer organisering.

Presidenten: Arild Grande – til oppfølgings spørsmål.

Arild Grande (A) [10:59:46]: Statsministeren sa i fjor at oppryddingen i innleieregelverket var regjeringens største nederlag. Det er sikkert derfor regjeringen ikke bryr seg om hvorvidt reglene blir fulgt og innfører et tilsyn, sånn som stortingsflertallet har bedt om.

Samtidig har regjeringen fjernet kollektiv søksmålsrett og gjort det dyrere å være medlem i en fagforening. Som følge av dette ser vi økende forskjeller i arbeidslivet, mellom dem som har hele, faste stillinger, og dem som er innleid, mellom dem som har gode avtaler og tillitsvalgte rundt seg, og dem som er på uorganiserte arbeidsplasser. Mange nordmenn opplever å ha mindre penger å betale regningene sine med under dagens regjering, mens de som har de høyeste lønningene, stikker fra – godt hjulpet av regjeringens skattepolitikk.

Nå ser vi også at antallet arbeidsforhold øker mer enn antall lønnsinntakere, noe som viser at det har blitt vanligere med flere jobber for å få endene til å møtes. Er statsministeren fornøyd med at regjeringens politikk øker forskjellene?

Statsminister Erna Solberg [11:00:47]: Jeg mener at vi alle skal ta på alvor de tendensene til økt ulikhet som vi har sett de siste 20 årene i Norge. De har ikke blitt særlig større under denne regjeringen enn det de har vært tidligere, men det er noen faretegn. Noen av de største faretegnene til økt ulikhet er for det første hvordan man får tilgang til ny kompetanse når teknologien endrer seg. Derfor er noen av de viktigste satsingsområdene denne regjeringen har, tiltak som går direkte på at folk skal kunne delta mer i arbeidslivet, og å sørge for at man får mer kompetanse til å kunne beholde jobben.

Denne regjeringen har tre viktige satsingsområder. Det er en inkluderingsdugnad, som vi jobber mye med, for å få flere inn i jobb. Da Arbeiderpartiet satt i regjering, ringte arbeidsgivere til Polen og Litauen for å få arbeidstakere. Vi har isteden sagt til arbeidsgivere: Ring til Nav først, vi har gode samarbeidsordninger, og vi arbeider intensivt for det. Vi har et integreringsarbeid som skal sørge for at man raskere kommer i jobb når man kommer fra andre land til Norge. Og ikke minst – vi har en kompetansereform som bidrar til å løfte kompetansen når teknologien endrer seg.

Presidenten: Vi går til neste og siste hovedspørsmål.

Martin Henriksen (A) [11:02:08]: Det er ikke bare fødetilbudet som skaper engasjement i distriktet for tida. Forslaget om å endre strukturen ved Nord universi-

tet har skapt sterke reaksjoner lokalt, særlig på Helgeland og i Trøndelag. Bekymringen er at viktige utdanninger som sørger for at man får fagfolk til yrker som er viktige for velferden vår, bygges ned. Vi ser allerede mangel på sykepleiere, mangel på lærere, og det ser man ikke minst i Helgeland og i nordlige Trøndelag.

Spørsmålet er hva regjeringa vil foreta seg i denne situasjonen. Det var regjeringa som tok initiativ til sammenslåingen av Universitetet i Nordland, Høgskolen i Nesna og Høgskolen i Nord-Trøndelag, og det er også regjeringa som har bedt Nord universitet om å endre strukturen sin. Det gjorde de i tildelingsbrevet som ble sendt i desember 2018. Det er regjeringas styringssignaler til universitetet. Nå får jo regjeringa det de har bedt om, og når reaksjonene på forslaget fra styret i Nord universitet kommer, forsøker egentlig regjeringa å si to ting på én gang. På den ene sida har de gitt beskjed om at strukturen må endres, og statsministeren har også sagt at prosessen må få gå, og at hun ikke vil instruere styret. Det sa hun senest til Namdalsavisa i går. På den andre sida har forsknings- og høyere utdanningsministeren sendt et brev til styret i universitetet der hun har bedt dem ta hensyn til regionale behov.

Regjeringa sender dermed ganske forvirrende signaler både til universitetet og til regionen. Man sier én ting i tildelingsbrevet og nå noe annet til lokalmedia. Det skaper usikkerhet både i regionen og i høyere utdanningssektoren om hvordan man skal styre universiteter og høyskoler framover. Derfor vil jeg spørre statsministeren om hun kan være med og oppklare den usikkerheten som er skapt, om hun kan være tydelig på hvilke av signalene regjeringa har sendt, hun mener styret i Nord universitet nå skal følge opp.

Statsminister Erna Solberg [11:04:15]: Det er ingen forskjell på det jeg har uttalt til lokalavisen, og det som forsknings- og høyere utdanningsministeren har skrevet i brev til foretaket. Tvert imot er det jeg sier der, en henvisning til det brevet, så der er det ingen forskjell.

Det er viktig at Nord universitet løfter sin kvalitet, sitt undervisningstilbud og kvaliteten i det undervisningstilbudet. NOKUT har også en gjennomgang og ser på disse spørsmålene for å sikre det. Det grunnleggende for all høyere utdanning er at de som får en utdanning og et stempel, skal ha høyest og best mulig kvalitet. Ikke minst synes jeg at det er et krav som vi må stille til universiteter som rekrutterer mange til distriktsutdanninger. Vi vet jo f.eks. at de som går på lærerutdanning i Nord-Norge, har større tilbøyelighet til å bli værende som lærer i Nord-Norge. Når vi vet at utdanningsresultatene for barn i Nord-Norge er veldig dårlige, og at noen av de største ulikhetene kan starte med en dårlig utdanning, er det veldig viktig at lærerutdanningen der holder

veldig høy kvalitet. Det fokuset kommer regjeringa alltid til å ha.

Så har vi påpekt i det brevet som ble sendt fra forsknings- og høyere utdanningsministeren, at det er samtidig noen andre viktige ting som man må ta hensyn til. Universiteter og høyskoler har også et regionalt ansvar. Det har de hatt siden Bondevik II-regjeringa fastsatte dette da jeg var kommunalminister. Da fikk vi et viktig gjennomslag for at de også skal ta et ansvar knyttet til regionen og utdanningsbehovene som er der, og bidra der. Derfor er det viktig at man også har desentraliserte utdanninger og muligheten til å gi gode utdanninger desentralisert, og dekke befolkningens behov.

På toppen av det har vi nå arbeidet knyttet til kompetansereform og de voksnes behov for utdanning, for det å ha tilgang til utdanning når en samtidig er i jobb, blir viktig. De hensynene må man også ta. Man kan ikke bare se på utdanning av 19–29-åringene, man må også se på samfunnsrollen sin for øvrig.

Martin Henriksen (A) [11:06:22]: Dersom regjeringa hadde vært så opptatt av behovet for utdanning som oppfylte regionenes behov, eller at Nord universitet skulle ha en viktig rolle i kompetansereformen og tilby kortere etter- og videreutdanninger, hadde man skrevet det tydelig i tildelingsbrevet i desember. Sannheten er at vi hører andre signaler nå enn det Nord universitet har fått beskjed om å styre etter, det siste året.

Grovt sagt kan man si at universitetene har to føtter å stå på, to oppdrag: Det ene er å sørge for god forskning, førstekompetanse og å oppfylle kravene om doktorgradsprogrammer, som regjeringa har stilt, og det andre er god utdanning som også treffer distriktene. Beskjeden fra regjeringa til Nord universitet har jo vært at man lener seg for mye på den ene foten, på distriktsfoten – ikke bare gjennom tildelingsbrevet, høyere utdanningsministeren dro til og med ubedt til Nord universitet og ga den beskjeden.

Nå hører jeg at statsministeren er opptatt av behovet i regionen, og da har jeg rett og slett lyst til å spørre statsministeren om det er sånn at det behovet man har i regionen, er så viktig at regjeringa vil overprøve styret i Nord universitet dersom det kommer fram til en konklusjon som opprører i regionen.

Statsminister Erna Solberg [11:07:34]: Jeg tror også stortingsrepresentanten vil sette pris på at man ikke midt i en prosess, hvor det nå er høringer og innspill, og hvor styret også har gjort noen gode konklusjoner på veien – f.eks. at de spesifikt har bedt om at man skal analysere hva som skal til for å ha et permanent tilbud innen sykepleie i Namsos, at man går inn litt mer detaljert i disse spørsmålene som en del av dette – begynner

å si at det setter vi foten ned for, det setter vi foten ned for, eller annet.

Jeg tror prosessen må bygges nedenfra, ved å sørge for å se på det internt ved universitetet med kommunene. Så må de til slutt komme frem til en løsning, hvor vi også kan ta stilling til om alt dette er bærekraftig, eller hvordan vi skal bidra fremover for å sørge for at målene våre – som alle universiteter og høyskoler har fått, nemlig at de også har et regionalt ansvar og et ansvar for å tilby desentralisert undervisning, og at perspektiver på det også kan være med i kompetansereformen – også oppfylles.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ingvild Kjerkol.

Ingvild Kjerkol (A) [11:08:52]: Godt å se statsministeren i Namdalen – hun burde komme oftere.

Det er stor sykepleiermangel i Norge. Bare i Trøndelag, i det området statsministeren besøkte denne uken, er det anslått et behov på 1 650 sykepleiere og spesialsykepleiere som ikke er fylt – og en sykepleierutdanning tar tiår å bygge opp. Samarbeidet med kommunene omkring Sykehuset Namsos har vært avgjørende for at sykepleierutdanningen som Nord universitet har på Namsos, har greid å utdanne fagfolk til helsetjenesten vår.

Selv om det har kommet ulike signaler fra regjeringen til Nord universitet, først gjennom styringsbrev, hvor man ber dem om å se på strukturen og endre den, og, nå sist, om at man skal ivareta ulike hensyn, er det etterlatte inntrykket etter statsministerens besøk i Namsos at hun har fredet campus Namsos. Kan statsministeren gjenta hvilke føringer hun mener Nord universitet må følge i sin prosess videre med ny struktur?

Statsminister Erna Solberg [11:10:01]: Som jeg svarte på i forrige spørsmål, er utfordringen å løfte god kvalitet på utdanninger i hele Norge. Jeg er enig i at det er veldig viktig å ha en god sykepleierutdanning, også desentralisert og distriktplassert. Men det er også veldig viktig at mange av dem som søker, klarer å gjennomføre. I flere utdanninger og profesjonsutdanninger i Norge, både i lærerutdanningen og i sykepleierutdanningen, har vi dessverre et stort frafall. Hvis vi hadde klart å få folk gjennom, hadde vi også fått dekket enda flere av behovene våre, og ikke fått disse nedleggingene. Derfor er det viktig med kvalitetskrav for å komme inn, derfor er det viktig med god kvalitet på utdanningen som gis.

Når det gjelder føringene, har vi gitt føringer om at man må jobbe med kvalitet og løfte det, og så har forsknings- og høyere utdanningsministeren vært tydelig på at kompetansereformen, det at universitets- og høyskolesektoren også vil ha en rolle i voksnes etter- og videreutdanning, er viktig, og at man ikke skal forskutte-

re strukturendringer i andre sektorer. Det dreier seg f.eks. om diskusjonen om plassering av sykepleierutdanningen i et område hvor også sykehusdiskusjonen er relevant. Disse tingene kan på en måte ikke høyskolesektoren forskuttere.

Presidenten: Ingvild Kjerkol – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Kjerkol (A) [11:11:16]: Jeg hører at statsministeren er opptatt av desentrale utdanningstilbud. Det tror jeg vi alle sammen er. Men for en region som Namdalen vil det utgjøre en stor forskjell om man har et studiested, eller om man bare har muligheter for å opprette studietilbud hvis det er søkere. Så for denne regionen vil det være dramatisk om beslutningen faller i juni og man mister høyskoletilbudet lokalt.

Statsministeren har besøkt et næringsliv hvor vi har fremtredende miljøer innen fiskehelse, for en oppdrettsnæring som skal ta stor vekst, men det som kanskje er viktigst for tryggheten til namdalingene, er at Sykehuset Namsos og kommunene har god tilgang på fagfolk. Der vil det utgjøre en stor forskjell om man har desentralisert utdanning bare når det er søkere nok, eller om man har kraftige utdanningsinstitusjoner. Ser statsministeren den forskjellen?

Statsminister Erna Solberg [11:12:20]: Det gjør jeg absolutt. Samtidig må vi også huske at en del desentraliserte tilbud er bra utdanningstilbud rundt omkring i landet. Vi kan ikke ha campus alle steder, men vi kan ha gode etter- og videreutdanningstilbud veldig mange flere steder enn det vi allerede har i dag, i en fremtidig struktur for høyere utdanning.

Så er det viktig akkurat når det gjelder Namsos, som jeg også sa tidligere, at styret har spesifikt bedt om at man skal se på i det videre arbeidet hva som skal til for å opprettholde et permanent tilbud innenfor sykepleien i Namsos. Det synes jeg er en bra måte å få belyst nettopp de problemstillingene på, fordi man da først og fremst leverer til sykehuset som er der. Dette gjør også at jeg har tiltro til at disse problemstillingene, som også dreier seg om det desentraliserte utdanningstilbudet, vil styret være godt i stand til å gjøre gode vurderinger av og ta hensyn til. Men i bunnen – for bare å understreke én ting – alle utdanningstilbudene må være kvalitativt gode. Det er ikke god omsorg i en dårlig utdanning.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:13:43]: Statsministeren er opptatt av å løfte kvaliteten. Ikke noe annet universitet har hatt en så sterk økning i antall doktorgrader i 2018 som Nord universitet har hatt. Nord universitet har

hatt en sterk økning i antall publikasjonspoeng, som er en viktig faktor for kvalitet. Det er fornøyde studenter ved Nord universitet, mer fornøyde enn ved mange andre universiteter, særlig på lærerutdanningen på Nesna og på sykepleien i Namsos, men det som nå ligger på bordet, er nærmest en rasing av Nord universitet. I stedet for å bruke de neste tre–fire årene på å løfte kvaliteten enda mer kommer Nord universitet til å ligge i konflikt med kommunene rundt seg, med de ansatte, med de politiske partiene lokalt – også Høyre, også Venstre – og det er ingen ønsket situasjon hvis en skal ha fokus på kvalitet.

Dessuten er det en spredningseffekt. Hvis regjeringen nå gjemmer seg bak styret og lar Nord universitet få gjennomføre en så sterk sentralisering, er det min gjetning at da kommer Universitetet i Sørøst-Norge som neste instans, for de har også åtte campus, og hvis de ser at Nord universitet får lov til å legge ned campus, kommer de også til å gjøre det. Er statsministeren redd for en slik spredningseffekt når det gjelder sentralisering?

Statsminister Erna Solberg [11:14:57]: Alt i utdanningssystemet for øyeblikket tyder på at de største vekstområdene kommer til å være utenfor campus, nærmere folk, nærmere voksne som skal ha etter- og videreutdanning. Så jeg er ikke enig i de skrekkscenariene som tegnes, om at det vil bli mye mindre. Jeg tror det blir flere utdanningssteder, flere muligheter, mer fleksible ordninger, mange av den typen tilbud.

Men til det som gjelder Nord universitet: Det er en revidering også av doktorgradsprogrammet innenfor NOKUT, og det har vært en del engstelse knyttet til NOKUTs tilsyn med universitetets arbeid. De skal være en uavhengig instans for å sikre kvalitet, sikre at utdanningen har god kvalitet, og det må ligge som en bunnplanke. Norsk utdanningssystem skal levere til våre unge – og til voksne i etter- og videreutdanning – høy kvalitet på alt det vi gjør. Så må vi samtidig klare å levere det ut i ulike ledd og inn i hverdagen til folk som trenger etter- og videreutdanning.

Jeg tror ikke det blir noen smitteeffekt av ulike saker. Jeg håper vi får én smitteeffekt, og det er at vi løfter kvaliteten. Jeg har sagt tidligere at det beste ville vært at et av de tradisjonelle, gamle universitetene hadde oppdaget at de ikke hadde god nok kvalitet og måtte legge ned et tilbud. Det hadde vært en god test.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:16:15]: NOKUT skal bruke de neste tre årene på å vurdere Nord universitet, så det er ingen grunn til at Nord universitet før den tid skal foreta store sentraliseringer av sine egne campus. Og

som sagt: Det var et av de universitetene der det ble avlagt flest doktorgrader i 2018; det ligger faktisk bare rett under OsloMet, det ligger på linje med Universitetet i Agder, og det har også veldig fornøyde studenter.

Så jeg må si jeg synes det er merkverdig at ikke statsministeren er mer bekymret over spredningseffekten, for rektoren ved Universitetet i Sørøst-Norge har allerede sagt at de er nødt til å vurdere antallet campus, og det kan bety en sentralisering også der.

Og på Steinkjer er det slik at Nord universitet nettopp har inngått en tiårig leieavtale med en innovasjons-campus – til en halv milliard kroner – som er bygd opp, og så skal de da, på en måte, forlate det og flytte til Levanger. Så sier enkelte i styret at da må staten bevilge penger til å bygge opp nye ting på en sentralisert campus i Levanger. Synes statsministeren at denne typen tenkning er fornuftig, både strukturmessig og når det gjelder statens bruk av penger?

Statsminister Erna Solberg [11:17:24]: Det er nå en sak som pågår, en diskusjon hvor rektor har kommet med et forslag. Det er en diskusjon, det skal opp til styrebehandling senere, og det er ute på høring. Jeg kan ikke ta stilling til hver enkelt påstand eller hver enkelt sak fra Stortingets talerstol. Vi må faktisk tro at vettet er litt jevnt fordelt. Vi må tro at det er mulighet for at styringssystemene fungerer, også internt, når det gjelder å finne gode løsninger på disse sakene. Jeg synes også det er begrenset hvor detaljert vi skal gå inn i en sak hvor det faktisk er en høringsrunde og et styre som skal ta stilling etter en høringsrunde, og hvor det er først da det blir et spørsmål om det eventuelt er utslag av dette som er så vanskelige at vi må se på det med andre øyne.

Vi har gitt noen styringssignaler, fordi det var ett element, eller to, som var underkommunisert i det arbeidet som var gjort av rektor, og det var fremtidsutviklingen knyttet til desentralisert utdanning.

Presidenten: Marit Arnstad – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Arnstad (Sp) [11:18:27]: For dem som blir berørt, er ikke dette detaljer. For dem som blir berørt, er dette ramme alvor. For de kommunene som har hatt høyskole i mange tiår, og som nå risikerer at man fjerner disse høyskolene, er dette ramme alvor. For sykehuset på Namsos, som er helt avhengig av sykepleierutdanningen på Namsos, er dette ramme alvor. Jeg synes en skal være veldig forsiktig med å si at dette er detaljer, når vi går inn på hver enkelt campus.

Jeg synes også en skal være forsiktig med å skyve kvalitet foran seg, når en vet at Nord universitet nå gjør et godt arbeid. Jeg mener også at med den historikken, med det tildelingsbrevet som oppfordrer universitet til

å gjennomgå strukturen, mens en nå skriver brev fra statsråden og kommer med uttalelser fra både Venstres leder og statsministeren selv når en er på reise, om at en likevel er opptatt av desentralisert utdanning, burde regjeringen her ta mer styring – ikke bare gjemme seg bak skjørtene til et styre, men også være villig til å ta et politisk ansvar for denne debatten.

Vil regjeringen på et tidspunkt være villig til det?

Statsminister Erna Solberg [11:19:30]: Det er helt sikkert slik at regjeringen, på det tidspunktet styret har konkludert, eventuelt må se på om de konklusjonene er gode nok, eller om det er andre områder, men foreløpig er vi i startfasen av diskusjonen rundt dette, og det er et forslag som er ute på høring hos alle som er berørt. Jeg skjønner godt at dette er viktig for alle, både for ansatte og for lokalsamfunnet. Jeg har nettopp vært og besøkt stort sett alle sammen på en reiserunde de siste tre dagene, og jeg ser jo at det er et stort engasjement. Men det er også viktig at man i det engasjementet er med på at de som skal eie utviklingen av Nord universitet i etterkant av denne prosessen, faktisk er de som er med og modnes i den diskusjonen og prosessen, og at alt ikke bare stoppes opp og kommer som et direktiv fra toppen.

Presidenten: Martin Henriksen – til oppfølgings-spørsmål.

Martin Henriksen (A) [11:20:28]: Når jeg hører på denne spørretimen, er det som slår meg, at jeg står igjen med litt større usikkerhet om hvordan regjeringa egentlig vil styre Nord universitet og universitets- og høyskolesektoren, for de signalene som sendes ut, er mildt sagt forvirrende. I tildelingsbrevet sier man én ting og gir egentlig oppdrag til Nord universitet om å se på strukturen. Samtidig har man ikke gitt nok økonomisk handlingsrom til Nord universitet – ikke nok stipendiater, ikke nok studieplasser, som Arbeiderpartiet bl.a. har foreslått, nettopp for at Nord universitet skal få bedre mulighet til å oppfylle de kravene som er for å være universitet.

Jeg har lyst til å spørre: Senest i dag i spørretimen har statsministeren egentlig antydnet at hun ikke vil instruere styret i den styringsmodellen vi har i dag – det får hun korrigerer meg på hvis hun ønsker. Men denne regjeringa har jo ønsket å ha større avstand mellom politisk ledelse i departementet og universitetsstyrene gjennom bl.a. å utrede en foretaksmodell. Så dersom regjeringa har sagt fra seg muligheten til å instruere eller overprøve, hvordan er det da statsministeren og regjeringa har tenkt å sørge for at de nye signalene som de har kommet med etter desember 2018, faktisk følges opp av Nord universitet?

Statsminister Erna Solberg [11:21:36]: Forsknings- og høyere utdanningsministeren har skrevet et brev til styret – det er en ganske sterk handling knyttet til dette – for å påpeke noen av de føringene som det kanskje ikke var tatt godt nok høyde for, eller som det kunne stilles spørsmål ved i rektors første fremlegg. Det er helt i tråd med det som er regjeringens utdanningspolitikk og høyere utdanningspolitikk, det at vi jobber med en kompetansereform, det at vi faktisk tildeler penger. Senest i revidert nasjonalbudsjett i fjor tildelte vi ekstra penger for å utvikle etter- og videreutdanningsprogrammer til universitets- og høyskolesektoren for å kunne fylle på på områder ikke minst innenfor teknologisk utvikling og annet. For det vi trenger, er å sørge for at voksnes utdanningsbehov i større grad blir ivare tatt også i sektoren. Det er ikke nytt – det er generelt – at vi gjør det, men det er altså understreket. Det betyr at man har hatt en aktiv handling knyttet til dette.

Men nå er det høring, nå er det diskusjoner, nå er det ulike fremlegg, som det må være, og så skal også prosessen skje i selve universitetet, i Nord universitet, for å se på hvordan de finner de beste løsningene.

Presidenten: Martin Henriksen – til oppfølgings-spørsmål.

Martin Henriksen (A) [11:22:48]: Nå hører jeg statsministeren si at det er et sterkt signal at statsråden har sendt et brev. Hvis man leser det brevet, sier brevet flere forskjellige ting på én gang. Men det var også et sterkt signal da regjeringa sendte over tildelingsbrevet. Det var et ganske sterkt signal da høyere utdanningsministeren – ubedt – dro til Nord universitet og ba om å få møte styret for å si at man måtte se på strukturen, få opp kvaliteten og sørge for å oppfylle kravene til å være universitet. Der var ikke den distriktsfoten som universitetet også skal stå på, særlig betont. Det er ikke et klart signal – det er tilpasset politisk kommunikasjon.

Etter denne runden har jeg behov for å be om en avklaring fra statsministeren. Nå pågår det en lokal prosess, men er det sånn at statsministeren holder muligheten åpen for at dersom styret kommer fram til en konklusjon som er i tråd med det rektor har lagt fram, eller som vil skape reaksjoner – i Namsos hvis sykepleierutdanningen legges ned, eller i Nesna hvis lærerutdanningen legges ned – vil regjeringa foreta noen andre grep som bryter med den styringsmodellen vi har hatt til nå i høyere utdanningssektoren?

Statsminister Erna Solberg [11:23:56]: Hvis det fattes vedtak som er på tvers av regjeringens høyere utdanningspolitikk, vil det alltid være slik at man stiller spørsmål om styret faktisk gjør jobben sin på det tidspunktet. Men å gå detaljert inn i alle de føringene repre-

sentanten nå ga, er bare en måte å forsøke å torpedere styringssystemene for høyere utdanningssektoren på.

Nå synes jeg at det leveres mange gode argumenter for de ulike stedene og for de ulike sakene. De argumentene må jo fremføres også overfor styret i Nord. Når det gjelder høringsuttalelsene, er jeg helt sikker på at det blir en lyttende organisasjon, for å se på hvordan man skal videreutvikle det. Vi så allerede på det første styremøtet at man tok noen av de tydelige signalene om at man måtte utrede nærmere.

Dette er en levende diskusjon om utdanningstilbudet i Nordland og Nord-Trøndelag, som kanskje også gir større perspektiv, uten at vi skal detaljstyre alt dette fra Stortinget eller fra staten, før man selv har kommet frem til gode konklusjoner.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:25:01]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en lang rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 2, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til finansministeren, er overført til justis- og innvandringsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet utsettes imidlertid til neste spørretime, da justis- og innvandringsministeren er bortreist.

Spørsmål 3, fra representanten Martin Kolberg til samferdselsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 9, fra representanten Kari Henriksen til arbeids- og sosialministeren, blir besvart av helseministeren på vegne av arbeids- og sosialministeren, som er bortreist.

Spørsmål 10, fra representanten Rigmor Aasrud til arbeids- og sosialministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmålene 11 og 12, fra henholdsvis representantene Liv Signe Navarsete og Sandra Borch til forsvarsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmålene 13, 14 og 15, fra henholdsvis representantene Åslaug Sem-Jacobsen, Åsmund Aukrust og Une Bastholm til klima- og miljøministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 16, fra representanten Solfrid Lerbrekk til forsknings- og høyere utdanningsministeren, blir tatt opp av representanten Eirik Faret Sakariassen.

Spørsmål 19, fra representanten Maria Aasen-Svensrud til justis- og innvandringsministeren, besvares av forsknings- og høyere utdanningsministeren på vegne av justis- og innvandringsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 20, fra Jan Bøhler til justis- og innvandringsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:25:29]: «I Politisk kvarter 21. mars omtaler stortingsrepresentant for Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim, budskapet om klimaendringene som «skremselspropaganda» og «hysteri». Engen-Helgheim uttaler også at klimaendringene ikke er livsfarlige, at hetebølgen under fjorårets sommer var noe vi burde «nyte», og at «det er sjeldent» vi får slike somre. Engen-Helgheim avviser at hetebølgen i fjor av en del av en større tendens.

Er statsråden enig med Helgheim, eller er statsråden enig med forskerne som slår fast at sommeren var en del av en større tendens?»

Statsråd Siv Jensen [11:26:06]: Parisavtalen har mål om å begrense den globale oppvarmingen til godt under 2 grader sammenlignet med førindustrielt nivå og tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader, fordi dette vil redusere risikoen og konsekvensene knyttet til klimaendringene betydelig. Norge har sluttet seg til Parisavtalen.

Regjeringens ambisiøse klimapolitikk virker. Utslippene går ned, særlig fra veitrafikk, der utslippene ble redusert med 9,5 pst. i 2017. Norske utslipp har ikke vært lavere siden 1995. Klarest ser vi dette i utskiftingen av bilparken. For å stimulere til en bilpark med lavere utslipp er engangsavgiften lagt om i miljøvennlig retning. Miljødifferensiering av bilavgiftene og fordeler for elbilene har bidratt til at mer enn halvparten av nye personbiler nå kan kjøre helt eller delvis på elektrisitet. Norge er verdensledende på elbiler. Det ruller over 200 000 elbiler på norske veier.

Temperaturen kan endres betydelig fra ett år til det neste. Den varme sommeren i fjor illustrerer dette. Verdens middeltemperatur har økt med om lag 1 grad siden førindustriell tid. I hvor stor grad denne underliggende temperaturstigningen påvirket den høye sommertemperaturen i fjor, er usikkert.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:27:25]: Det er klart at hva representanter fra et regjeringsparti mener om klimaendringene, har noe å si. På landsmøtet til Fremskrittspartiet ble representanten Tybring-Gjedde valgt inn i partiledelsen i Fremskrittspartiet med budskapet:

Jeg er klimaskeptiker – til applaus fra landsmøtet. Representanten Carl I. Hagen uttalte at CO₂ har ingenting med klima å gjøre. Statsråd Sylvi Listhaug, medlem av regjeringen, svarte i et intervju i Dagbladet i helgen på spørsmål om hun mener at det er menneskelig aktivitet som står bak klimaendringene, at dette er en pågående diskusjon.

Hva synes finansministeren om disse uttalelsene, og vil finansministeren garantere at disse toneangivende medlemmene – også i ledelsen – i regjeringspartiet Fremskrittspartiet ikke får gjennomslag i regjeringen for sin tro på at klimaendringene ikke er menneskeskapt?

Statsråd Siv Jensen [11:28:21]: Finansministeren stiller seg naturlig nok helt bak regjeringens politikk både på dette området og på alle andre områder som regjeringen baserer sin politikk på.

Så kan jeg opplyse representanten Kaski om at Fremskrittspartiets program slår veldig tydelig fast at man skal basere seg på føre-var-prinsippet i klimapolitikken, at vi skal legge internasjonale avtaler til grunn, at vi skal være opptatt av å gjennomføre fornuftige tiltak for å kutte klimagassutslipp, og at vi generelt er opptatt av å legge til rette for tiltak som stimulerer folk til å endre atferd på en positiv måte. Da er det mange måter man kan gjøre det på. Man kan velge pisk, eller man kan velge gulrot. Mange av de gulrøttene denne regjeringen har brukt i klimapolitikken, virker. Utslippene går ned.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:29:10]: Vi får overlate diskusjonen om virkemidler til en annen gang. Den har vi ofte i denne salen.

Nå er jeg interessert i regjeringspartiet Fremskrittspartiets syn på om klimaendringene er menneskeskapt. Vi vet at vi de siste 150 årene har økt CO₂-innholdet i atmosfæren. Forskerne er enige om at det er en direkte sammenheng mellom det økte innholdet av CO₂ i atmosfæren og den økte gjennomsnittstemperaturen, og at man med økt temperatur har fått mer nedbør, mer ekstremvær og flere episoder med ekstreme temperaturer, sånn som hetebølgen i fjor. Vi vet også fra fjoråret at hetebølger har ganske dramatiske konsekvenser, særlig økonomisk, som landbruket vårt fikk erfare, men også at det i andre land kan være direkte livsfarlig. Det har tatt mange liv i Europa de siste 18 årene.

Dette er viktig fordi Fremskrittspartiet styrer Samferdselsdepartementet, Olje- og energidepartementet og Finansdepartementet – departementer med ansvar for store klimagassutslipp i Norge. Derfor er spørsmålet om det er et selvstendig mål for Fremskrittspartiet å få ned utslippene når en styrer disse departementene.

Statsråd Siv Jensen [11:30:18]: Representanten Kaski innledet med å si at vi fikk ta debatten om virke-

midlene senere. Det er jeg helt uenig i. Det er jo det vi gjør, som er utslagsgivende, ikke ordbruken i det politiske ordskiftet. Jeg mener at vi skal måle oss på det vi faktisk gjør, og denne regjeringen får altså utslippene ned. Det gjør vi gjennom de grepene vi tar i samferdselspolitikken, gjennom de bevilgningene vi har gjennom klimavirkemidlene, gjennom måten vi har lagt om avgiftene på. Summen av de tiltakene denne regjeringen har iverksatt, virker. Utslippene går ned. Det er fordi denne regjeringen har og kommer til å fortsette å ha en ambisiøs klimapolitikk. Men vi ønsker å bruke andre virkemidler enn SV og andre partier i Stortinget, som, etter min oppfatning, ville gått betydelig hardere ut over norsk næringsliv og arbeidsplasser i Norge.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Spørsmål 3

Frå representanten Martin Kolberg til samferdselsministeren:

«Statens vegvesen har nå sendt Lier kommune sitt forslag til planprogram for E134 Dagslett – E18 for politisk behandling og høring. Planprogrammet foreslår kun å utrede Jensvoll-, Vitbank- og Husebykorridoren – dette med betydelige konsekvenser for nasjonal og lokal kultur, jordbruk og næringsverdier. Vikerkorridoren som Lier kommunestyre har vedtatt, er ikke med. Statens vegvesen truer med å gå direkte til departementet for en avgjørelse om Lier kommune ikke legger ut Statens vegvesen sitt planprogram.

Kan statsråden akseptere Statens vegvesen sin holdning til lokale beslutningsprosesser?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 4

Ruth Grung (A) [11:31:21]: «HUNT-undersøkelsen viser at 60–70 pst. av befolkningen er overvektige, og at én av fem nordmenn har fedme. Mellom 30 og 40 pst. av de som har en BMI over 27, og som søker hjelp for sitt overvektsproblem, har egentlig en overspisinglidelse, slik at konvensjonell behandling som ernæring og fysisk aktivitet ikke løser problemet. Behandlingsbudet for mennesker med overspisinglidelse er svært begrenset.

Hva vil statsråden gjøre for å bedre behandlingstilbudet til mennesker som har denne vanligste formen for spiseforstyrrelse?»

Statsråd Bent Høie [11:32:04]: Spiseforstyrrelser er en alvorlig lidelse. Dette inkluderer overspising, selv om dette ennå ikke er en diagnose i henhold til diagnosesystemet som brukes i Norge i dag, det såkalte ICD-10-systemet. Vi vet at en stor andel med fedme lider av overspising og depresjon.

Nasjonal faglig retningslinje for spiseforstyrrelser kom i 2017. Denne inkluderer overspisingslidelse. Retningslinjen omtaler utredning, behandling og oppfølging av personer med spiseforstyrrelser i primær- og spesialisthelsetjenesten. Psykoterapi er en sterkt anbefalt behandling for lidelsen. I tillegg er diett, fysisk aktivitet og operasjon aktuelle behandlingstiltak.

Alle klinikker innen psykisk helsevern for barn og unge og voksne over hele landet gir tilbud til mennesker med spiseforstyrrelser. Alle helseregioner har etablert regionale enheter for behandling av særlig alvorlige spiseforstyrrelser. Fastlege og kommunale helsetjenester har viktige oppgaver i forbindelse med behandling, henvisning og oppfølging. Gode rutiner for samarbeid mellom somatiske og psykiske helsetjenester er viktig.

De første pakkeforløpene for psykisk helse og rusområdet er implementert, slik at alle pasienter med psykiske lidelser nå henvises til pakkeforløp. De første pakkeforløpene som kom, var generelle, i den forstand at de omfatter alle pasienter som henvises, uavhengig av type psykisk lidelse.

Nå er også pakkeforløp for utredning og behandling av alvorlige spiseforstyrrelser for barn og unge implementert. Dette forløpet gjelder for alle typer spiseforstyrrelser. Formålet er større forutsigbarhet, bedre samhandling, kortere ventetider, bedre rutiner for utredning og behandling og større pasientinnflytelse. Det er også planlagt flere pakkeforløp på området.

Departementet er kjent med at overspising ble tatt med ved oppdateringen av diagnosesystemet som WHO presenterte i 2018, ICD-11. Erfaringsmessig tar det noe tid før nye versjoner av diagnosesystemet blir implementert i Norge, da dette er et ganske oppfattende arbeid med oversettelse og revisjon av kodeverk, m.m. Det er antatt at dette kan innebære større oppmerksomhet på den psykiske siden av overvekt og fedme, men det er for tidlig å si hvilke praktiske konsekvenser dette får.

Jeg forstår bekymringen bak spørsmålet fra representanten Grung, da det ikke alltid har vært lett å få god behandling for overspisingslidelser. Jeg legger imidlertid til grunn at bl.a. pakkeforløpene vil være et viktig redskap for å sikre at alle pasienter får god utredning og behandling for spiseforstyrrelsene.

Ruth Grung (A) [11:34:46]: Takk for svaret.

Utfordringene knyttet til denne lidelsen som omfatter veldig mange, er både det med stigma og det å trå

over terskelen og oppsøke hjelpeapparatet. Selv om det har blitt bedre organisert når man er kommet innenfor, mangler det allikevel ressurser og status knyttet til å jobbe innenfor behandlingsapparatet for denne gruppen. Samtidig har vi veiledning som sier hva man skal gjøre. Fra min tid i helsekomiteen husker jeg én ting: Det tok i snitt 17 år fra man hadde retningslinjer på plass, til man fikk dem implementert.

Når det er så omfattende, og når man vet hvilke hindringer som finnes – selv om man har gjort noe midt imellom – hva vil ministeren foreta seg for å sikre at man får nok ressurser, og at dette blir prioritert, med tanke på hvor mange som er rammet av denne lidelsen?

Statsråd Bent Høie [11:35:41]: Jeg er, på samme måte som representanten Grung, bekymret for tiden det tar før nye retningslinjer og ny kunnskap implementeres i helsetjenesten. Ny nasjonal faglig retningslinje for spiseforstyrrelser kom i 2017. Denne inkluderer overspisingslidelser. Jeg mener at nettopp pakkeforløpstenkingen – den metodikken – bidrar til raske implementering av ny kunnskap og nye behandlingsmetoder i tjenesten, fordi en jobber mer systematisk med dette.

Generelt sett jobber vi for og gjennomfører styrking av behandlingstilbudet innenfor psykisk helse.

Vi er nok alle sammen enige om at det er knyttet stigma til overspising og overvektspørsmål som en spiseforstyrrelse, og det er en terskel som vi er nødt til å senke.

Ruth Grung (A) [11:36:48]: En måte å senke den terskelen på er kanskje gjennom samarbeid med frivillige organisasjoner. I Norge er det bygd opp en organisasjon som heter ROS, Rådgivning om spiseforstyrrelser, som var den eneste som fikk midler fra frivilligpotten som var på 1 mill. kr. Nå er det plutselig to organisasjoner – en ny har kommet inn – og beløpet blir delt i to. Det skaper vanskelige utfordringer og uforutsigbarhet for organisasjoner som nå har bygd seg opp. Antallet brukere som tar kontakt, har økt. Det viser seg også at man kan forebygge ganske mye ved den første terskelen, ved å sortere mellom dem som virkelig trenger behandling, og dem som trenger mindre bistand.

Hvordan vil man sikre at man styrker nettopp den kompetansen som er bygd opp i frivillige organisasjoner, og som er rettet inn mot denne målgruppen?

Statsråd Bent Høie [11:37:40]: Ja, jeg er kjent med den problemstillingen. Når en del av arbeidet på dette området gjøres av frivillige organisasjoner, må det også være mulig for andre å etablere organisasjoner. Da må vi ha en rettferdig håndtering av tildelingen av midlene til organisasjonene som tilfredsstillter kriteriene. Så får

vi komme tilbake til en vurdering av om det er behov for å øke denne potten på et senere tidspunkt.

Presidenten: Me går då til spørsmål 6.

Spørsmål 6

Siv Mossleth (Sp) [11:38:34]: «Sentralisering har ikke gjort fødsler tryggere. Det er avstand til fødested som er avgjørende faktor for overlevelse for mor og barn, en fødsel er aldri uten risiko. Stortinget har satt foten ned for flere nedleggelse gjennom et vedtak i mai i fjor om å sikre dagens fødeinstitusjoner, så en ytterligere nedskjæring av fødetilbud vil være mot politikerne vilje.

Hvordan kan statsråden la Helgelandssykehuset utrede en sykehusstruktur som vil gi fødende kvinner lengre vei til et fødetilbud?»

Statsråd Bent Høie [11:39:19]: Den kraftige sentraliseringen av fødetilbudet som foregikk da fylkespolitikkerne styrte sykehusene, som er den modellen Senterpartiet ønsker å gå tilbake til, har heldigvis stoppet opp.

Representanten Mossleth spør hvordan jeg kan la Helgelandssykehuset utrede framtidig sykehusstruktur. Svaret er at det er Helgelandssykehuset, og ikke minst kommunene på Helgeland, som selv tok initiativ til hva som skulle være det framtidige sykehusstilbudet på Helgeland. De ba meg om lov til å sette i gang dette utredningsarbeidet. I den forbindelse besøkte jeg sykehusene på Helgeland, Brønnøysund kommune og andre berørte kommuner høsten 2015. Det la grunnlaget for å se at det var stor enighet om at det var behov for endring, selv om en på det tidspunktet ikke var klar til å konkludere om hvor de ulike tilbudene skulle være. Jeg avholdt deretter et foretaksmøte i 2015, som innebar at Helse Nord fikk mandatet for det videre utredningsarbeidet.

Helgelandssykehuset har et stort geografisk opp-taksområde. Jeg har forståelse for at det er stort engasjement og oppmerksomhet rundt diskusjonen om endring i organiseringen av tjenestetilbudet, spesielt fødetilbudet, men det er ingen beslutninger som er fattet. Det skal være gode prosesser framover. Jeg viser til at det framtidige fødetilbudet ved Helgelandssykehuset var tema også på styreseminaret i forrige uke, der utfordringer med avstander ble belyst i helseforetakets styre. Neste milepæl er styremøtet i Helgelandssykehuset i oktober/november. Saken skal deretter behandles i styret i Helse Nord, før den sannsynligvis ender på mitt bord til slutt.

Det pågår ingen aktiv sentralisering av fødeinstitusjoner i dag, som representanten Mossleth prøver å skape et inntrykk av. I Nasjonal helse- og sykehusplan har vi

sagt at fordelingen av mindre fødeavdelinger og fødestuer må sikre at vi har nærhet til fødetilbudene også utenom de store kvinneklinikkene. I den nasjonale helse- og sykehusplanen har vi i realiteten tegnet opp et sykehuskart for Norge som sikrer en desentralisert sykehusstruktur, slik at folk ikke lenger trenger våkne opp til avisoppslag om at deres lokale sykehus skal legges ned, slik det bl.a. var da Senterpartiet satt i regjering.

Det var to områder som ikke var ferdig utredet. Det var Innlandet, og det var Helgeland. I begge områdene er det lokale initiativ for å diskutere sykehusstrukturen, som på det tidspunktet ikke hadde kommet langt nok til at vi kunne trekke konklusjonene. De prosessene pågår nå. Konklusjoner vil bli trukket på et senere tidspunkt, men det er viktig å ha et desentralisert sykehusstilbud i Norge. Det kommer til å bli mer aktivitet i de mindre sykehusene, ikke mindre aktivitet.

Siv Mossleth (Sp) [11:42:11]: Statsråden må forholde seg til det vedtaket som Stortinget fattet i mai i fjor, om at fødetilbud ikke skal legges ned. Den ressursgruppa som kom med anbefaling om sykehusstrukturen på Helgeland, består av åtte medlemmer. Seks av dem er menn – og ingen av dem er fra bunadsgeriljaen. I det første forslaget var fødende kvinner ikke engang nevnt, det fikk ikke plass mellom vurderinger av urbanitet og boligpriser i rapporten.

Jeg må spørre på nytt. Med det vedtaket som Stortinget gjorde i mai, om at det ikke skulle være flere nedleggelse, i minnet: Hvordan kan statsråden, som øverste myndighet, la et helseforetak utrede endringer uten å sikre fødeinstitusjoner, når vi vet at kvinner får opptil fire timers kjøretid med det forslaget som ressursgruppa har lagt fram?

Statsråd Bent Høie [11:43:12]: Hvis Senterpartiet mener at det vedtaket innebærer at det ikke kan være noen endringer i strukturen i de to områdene som vi i Nasjonal helse- og sykehusplan påpekte at det pågår lokale prosesser i, Innlandet og Helgeland, er det et ganske oppsiktsvekkende standpunkt. Da må jeg be om at representanten tar kontakt med Senterpartiet i Innlandet og gir dem beskjed om at all deres deltakelse i prosessen i Innlandet må stoppe opp, for Senterpartiet i Innlandet er også med på og er premissleverandører for de endringene som diskuteres der. Så det vil være et svært oppsiktsvekkende standpunkt å ta.

Siv Mossleth (Sp) [11:43:56]: Jeg registrerer at statsråden ikke sier noe som helst om hva han synes om at fødende kvinner med det forslaget som foreligger, får fire timers kjøretid til fødeinstitusjon. Samtidig er vi veldig klar over at jordmorleder Schjelderup-Eriksen har vært veldig tydelig på at det er tre ganger høyere

dødsrisiko å føde utenfor fødeinstitusjon enn innenfor. Å føde under transport eller på badegolvet fører til større risiko for at noe kan gå galt, og det er fysisk umulig å tilby god fødselsomsorg i en bil. Hva synes statsråden om fire timers vei til fødestedet?

Statsråd Bent Høie [11:44:53]: Dette vil være et helt sentralt tema i det arbeidet som nå foregår i Helgelandssykehuset. Som jeg også sa i mitt første svar til representanten: Det var bl.a. tema for styret nylig å ha en diskusjon om disse forholdene. Så dette vil være viktig i diskusjonene framover om hvordan strukturen skal se ut på Helgeland. Strukturen knyttet til føde- og akutttilbud er selvfølgelig noe av det mest sentrale en diskuterer i forbindelse med bestemmelsen rundt hvordan sykehusstrukturen skal være. Så det å prøve å framstille det som om dette ikke er et tema, er direkte feil.

Det foregår en betydelig styrking av det samlede tilbudet i Norge. Kvinner som føder, er mer fornøyd nå enn det de var i 2011. Vi har en kraftig oppbygging av antall jordmødre i kommunene. Trusselen om en solid eller en kontinuerlig sentralisering av sykehusstilbudet som var under Senterpartiet i regjering, er ikke lenger til stede på samme måte.

Presidenten: Me går då tilbake til spørsmål 5.

Spørsmål 5

Ingvild Kjerkol (A) [11:46:10]: «Vi lever heldigvis lenger. Frem mot 2040 vil antallet over 80 tredobles. Særlig i distriktene blir det flere eldre. Med det øker også behovet for helsehjelp. I Namsos har vi et lokalsykehus til hjelp for både gammel og ung. Vi vet at lokalt utdannede gjerne blir værende der de studerte.

Så når Nord universitet truer med å legge ned sykepleierutdanningen i Namsos og flere studiesteder for helsepersonell, hvordan vil statsråden sørge for at de lokale sykehusene skal kunne rekruttere kvalifisert helsepersonell?»

Statsråd Bent Høie [11:46:49]: Helse- og omsorgstjenesten er helt avhengig av at universitets- og høyskolesektoren utdanner tilstrekkelig personell med den kompetansen tjenesten har behov for. Jeg er kjent med et forslag fra administrasjonen ved Nord universitet om færre studiesteder og å legge ned sykepleierutdanningen i Namsos, som har skapt mye motstand lokalt. Det er ikke overraskende. Vi vet at sykehus og kommuner som ligger nær studiesteder som utdanner helsepersonell, har lettere tilgang på personell. Det gjelder både etter fullført studium og underveis i studiet, da studentene ofte bidrar med vakter i helger og ferier.

Styret ved Nord universitet skal behandle den aktuelle saken som representanten Kjerkol tar utgangspunkt i, i juni. Forsknings- og høyere utdanningsministeren har i et brev til universitetet skrevet at hun legger til grunn at styret grundig vurderer de synspunktene som ulike aktører nå gir uttrykk for. De må særlig vurdere hvordan behovet til helseforetakene kan dekkes. Statsråd Nybø anser det som viktig at studiestrukturen ved Nord universitet legger til rette for at alle deler av regionen har tilgang til god kompetanse og arbeidskraft, og at det i den forbindelse er viktig at styret vurderer hvilke konsekvenser studiestrukturen kan få for andre deler av arbeids- og samfunnslivet, og hvordan behovet kan ivaretas på steder som kan få de største endringene.

Jeg legger til grunn at det sørges for god dialog mellom universitetet og helse- og omsorgstjenesten i området. Helse- og omsorgstjenesten jobber både med å tiltrekke seg og utdanne helsepersonell og for at disse skal forbli i tjenesten. Vi vet at det å tilby faste stillinger, godt fagmiljø og mulighet for etter- og videreutdanning bidrar positivt til attraktive arbeidsplasser for helsepersonell.

Vi trenger god tilgang på sykepleiere og annet helsepersonell i hele landet, og vi er avhengig av at universitets- og høyskolesektoren utdanner nok helsepersonell med riktig kompetanse i godt samarbeid med helsetjenesten. Samtidig må helse- og omsorgstjenesten fortsette arbeidet for å beholde personell, bl.a. gjennom kompetanseutvikling. Kompetanse vil også være et av hovedtemaene i den nye nasjonale helse- og sykehusplanen for perioden 2020–2023, som vi har planer om å legge fram til høsten.

Ingvild Kjerkol (A) [11:49:11]: Det er mangel på sykepleiere i hele Norge – det vet også statsråden. Bare i Trøndelag er det anslått at man mangler 1 650 sykepleiere og spesialsykepleiere, og det å bygge en sykepleierutdanning tar flere tiår – det tar generasjoner, vil de som styrer med det, hevde. For Namsos kommunes del, som er en stor norsk kommune med sine 12 000–13 000 innbyggere, er 95 pst. av sykepleierne rekruttert fra utdanningen i Namsos. I nabokommunen Overhalla er det 85 pst. Det er klart at det vil være en kjempeutfordring å rekruttere uten denne gode tilgangen til godt kvalifiserte sykepleiere.

Så hører jeg at man viser til at statsråd Nybø har sendt en anmodning, men jeg tror at det man trenger, er forsikringer om at man fortsatt skal utdanne sykepleiere i denne regionen som har manko, og som ikke stiller først i køen for å rekruttere.

Statsråd Bent Høie [11:50:19]: Nå er det jo slik at administrasjonen ved Nord universitet har kommet med et forslag. Det er ute på høring. Jeg tror alle har fått med seg de viktige og vesentlige innvendingene som

har kommet mot dette forslaget. Neste steg i denne saken er at styret ved Nord universitet skal behandle saken, og jeg har stor tiltro til at de har evnen til både å se, høre og få med seg de argumentene som framføres. For min del er det viktig – og det er en generell beskjed som vi gir både til universitets- og høyskolesektoren og til helsesektoren – at de to sektorene er nødt til å ha en kontinuerlig dialog, slik at en jobber sammen og løser de felles behovene som en har. Jeg synes representanten trekker fram viktige og vesentlige momenter i denne saken.

Ingvild Kjerkol (A) [11:51:19]: Det er viktig at man har forutsigbarhet i helsetjenesten, og et sykehus som Sykehuset Namsos, som er et akuttisykehus, har statsråden gjennom den forrige nasjonale helse- og sykehusplanen slått fast skal være et akuttisykehus. Det betyr at de er en betydelig utdanningsinstitusjon, og de er avhengig av å ha aktivitet og det vi omtaler som elektiv aktivitet, for å kunne være der med nok volum til å håndtere de akutfunksjonene som Stortinget har sagt at de skal ha.

Da Stortinget vedtok Nasjonal helse- og sykehusplan, bekreftet man nok en gang dette mantraet om at vi skal sentralisere det vi må, men desentralisere det vi kan. I denne prosessen har Helse Nord-Trøndelag bedt om å få desentralisert funksjoner fra St. Olav. Det eneste de fikk tilbud om, var rituell omskjæring for gutter. Det tror jeg statsråden kan skjønne at de oppfattet som en liten provokasjon. Men dette er en øvelse vi må lykkes med. Hvordan har statsråden tenkt å lykkes bedre med dette i tiden som ligger foran oss?

Statsråd Bent Høie [11:52:27]: Representanten har helt rett i at gjennom behandlingen av Nasjonal helse- og sykehusplan har vi fjernet den tvilen som har vært tidligere om at Sykehuset Namsos fortsatt skal være et akuttisykehus framover – det skal det også være. Derfor er det viktig for meg at min statsrådkollega Nybø i sitt brev til Nord universitet nettopp framholder betydningen av at deres beslutninger underbygger det som er andre sektors behov. Denne diskusjonen – uavhengig av utfall – skal ikke så tvil om at vi fortsatt skal ha et akuttisykehus i Namsos, det har vi behov for.

Så jobber vi nå kontinuerlig opp mot helseregionene for å sikre at de jobber etter det som også er regjeringens politikk, nemlig at de store sykehusene er avhengig av de små sykehusene. Det betyr at de store sykehusene også må være villig til å gi fra seg oppgaver for å underbygge de mindre sykehusenes eksistens og grunnlag framover.

Presidenten: Då går me vidare til neste spørsmål, spørsmål 7.

Spørsmål 7

Kjersti Toppe (Sp) [11:53:45]: «Planleggingen av ny sykehusstruktur på Helgelandskysten bygger på en omstridt rapport fra en ekstern ressursgruppe. I et varsel fra tillitsvalgte kommer det frem at det er avholdt 17 møter mellom ressursgruppa og to personer i sykehusledelsen – der ansattrepresentanter ikke fikk delta, og der referatene først ble offentliggjort månedsvis etterpå. Det er uklart hvem som utnevnte ressursgruppa, og tillitsvalgte ble ikke involvert i utnevnelsen.

Mener statsråden at dette har vært en tillitvekkende prosess?»

Statsråd Bent Høie [11:54:25]: Planlegging og utredning av ny sykehusstruktur på Helgeland har pågått i mange år, og jeg refererte i et tidligere spørsmål til bakgrunnen og oppstarten av prosessen.

For å få en ekstern vurdering og innspill vedtok styret for Helgelandssykehuset å opprette en ekstern ressursgruppe i 2018. Styret ved Helgelandssykehuset vedtok et mandat og var delaktig i prosessen ved sammenstillingen av ressursgruppen. I styret sitter det fire ansattrepresentanter. Den eksterne ressursgruppen skulle bruke sine erfaringer, faglig kunnskap og kompetanse og gi råd basert på relevant informasjon fra tidligere faser i prosjektet, fra andre relevante prosjekter og fra Nasjonal helse- og sykehusplan.

Helse Nord opplyser at det har vært avholdt møte mellom den eksterne ressursgruppen og Helgelandssykehuset, men innholdet i ressursgruppens arbeid har ikke vært tema i møtene. Helse Nord opplyser at Helgelandssykehuset ikke har hatt innblikk i eller mulighet til å påvirke ressursgruppens arbeid eller konklusjoner før disse ble presentert i den foreløpige rapporten den 3. desember 2018.

Ressursgruppens arbeid har vært ute på høring i perioden fra 3. desember 2018 til 1. mars 2019. Langt over 100 svar kom inn fra ulike høringsinstanser. Den 19. mars 2019 leverte ressursgruppen sin endelige innstilling etter å ha gjennomgått hørings svarene. Den opprettholdt tidligere anbefaling om å bygge et felles akuttisykehus for Helgeland, lokalisert til den største byen – Mo i Rana. Det er dissens fra ett av medlemmene i gruppen, som i stedet anbefaler lokalisering i Sandnessjøen.

Tilrådingen fra ekstern ressursgruppe er et av flere element som inngår i beslutningsgrunnlaget for administrerende direktørs tilråding til styret i Helgelandssykehuset. Ingen beslutninger er fattet. Det skal være gode prosesser framover. Neste milepæl er styremøtet i Helgelandssykehuset i oktober/november. Saken skal deretter behandles i styret i Helse Nord, og deretter eventuelt på mitt bord.

Det er ennå ikke fattet noe vedtak om framtidig sykehusstruktur på Helgeland. Arbeidet for å sikre et godt og bredt beslutningsgrunnlag går inn i en fase hvor det skal gjennomføres en samfunnsanalyse av endret sykehusstruktur i et langsiktig perspektiv. Regjeringen følger selvfølgelig nøye med på diskusjonene og er opptatt av at det skal bli en løsning som er til det beste for Helgeland.

Kjersti Toppe (Sp) [11:56:50]: Eg merka meg at statsråden meiner at 17 møte mellom ei ekstern ressursgruppe og to bestemte personar i leiinga ikkje skal ha hatt noka betydning for innhaldet i det dei jobbar med. Den kjøper ikkje eg.

Vi veit at 20 tillitsvalde ved sjukehusa i Mosjøen og Sandnessjøen har levert eit varsel der dei viser til heilt konkrete eksempel på at tillitsvalde har vorte ekskluderte frå møte og ikkje er involverte i avgjerder. Dei peikar på at dette er eit brot med hovudavtalen for den prosessen som no skjer framover med Helgelandssykehuset 2025, som set krav om at tilsette skal involverast i prosessar som gjer store endringar i føretaket. Dei tillitsvalde krev no at prosessen vert stoppa inntil dei tilsette får reell innflytelse.

Mitt spørsmål er om helseministeren vil lytta til dei tillitsvalde og stoppa prosessen. Eller er han fornøgd med korleis denne prosessen har gått føre seg?

Statsråd Bent Høie [11:57:55]: For det første kan ikke representanten tillegge meg meninger som jeg ikke har gitt uttrykk for. Jeg refererte til opplysninger fra Helse Nord. Jeg ga ikke uttrykk for mine vurderinger av dette.

For det andre er det sånn at de varslene som representanten viser til, håndteres i tråd med regelverket av Helse Nord.

For det tredje er det sånn at ansatte er representert i styret i Helgelandssykehuset med fire ansattrepresentanter. Det er nå styret i Helgelandssykehuset som leder denne prosessen fram til styremøtet som skal være i månedsskiftet oktober/november. Det er derfra denne prosessen nå må ledes, og så må jeg ta stilling til konklusjonene og vurdere kvaliteten på disse på et senere tidspunkt.

Kjersti Toppe (Sp) [11:58:58]: Mitt spørsmål går til helseministeren og gjeld hans vurderingar av denne prosessen. Eg spør ikkje etter helseføretaket sine vurderingar, for dei kjenner eg til.

No veit vi òg at områdesjefen for akuttmedisin og kirurgi i Sandnessjøen har varsla. Han har til og med sagt opp stillinga si i protest mot ein prosess som han ikkje kan ha tillit til lenger. Eg synest at det burde bekymra helseministeren. Områdesjefen fortel òg at han har varsla internt i årevis utan at det har hatt nokon

konsekvens, og vi veit at dei nye gruppene som skal greia ut nye tema, vert skulda for å vera feil samansette og leia av folk som har ei eigainteresse av eller eit spesielt syn på kva resultatet skal verta.

Spørsmålet mitt no går på dette: Er utfallet avgjort på førehand? Og eg må igjen spørja: Går helseministeren god for at ei sjukehusplanlegging skjer på den måten? Er prosessen tillitvekkjande?

Statsråd Bent Høie [12:00:08]: Grunnen til at jeg reagerte, var at representanten sa at «statsråden meiner» – og det har jeg ikke gitt uttrykk for. Jeg refererte rett og slett til det som Helse Nord har opplyst oss om, og jeg er bekymret hvis representanten begynner å gjenta at det jeg sa på det området, var min mening – for det er ikke tilfellet.

Min vurdering av prosessen kommer når det er trukket en konklusjon – om grunnlaget for konklusjonen er god nok. Der er vi ikke ennå. Det betyr at det ikke er forhåndskonkludert i denne saken, for konkluderer styrene i Helgelandssykehuset og Helse Nord her med å anbefale vesentlige endringer i sykehusstrukturen på Helgeland, vil det være en sak for foretaksmøtet. Jeg har ingen konklusjon i denne saken. Så definitivt nei, her er det ikke trukket noen forhåndskonklusjon.

Spørsmål 8

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:01:19]: «Spesialisthelsetjenesteloven § 1 fastslår at befolkningen skal ha likeverdige helsetjenester. I prosessen med å planlegge fremtidig sykehusstruktur på Helgelandskysten har den eksterne ressursgruppa anbefalt en struktur som innebærer at befolkningen i Brønnøysund får fire timers reisevei til sykehuset på sommerføre. Dette gir ikke likeverdige tjenester i praksis.

Vil statsråden endre mandatet fra Helse Nord RHF, så det kan utredes en sykehusstruktur med to fullverdige sykehus på Helgelandskysten?»

Statsråd Bent Høie [12:01:57]: Det er utfordrende å finne den best mulige sykehusstrukturen for Helgeland, som har en liten befolkning spredt over et stort område. Helgeland har i dag tre akutt sykehus, men det er ikke noe akutt sykehus i Brønnøysund. Et sentralt tema i alle de alternativene som diskuteres, er nettopp å bygge opp et distriktsmedisinsk senter i Brønnøysund, slik at befolkningen i Brønnøysund får større nærhet til spesialiserte helsetjenester enn det de har i dag.

Formålet med arbeidet med ny sykehusstruktur på Helgeland er å utvikle et trygt og likeverdig sykehus tilbud til innbyggerne også i framtiden, med god kvalitet på tjenesten. Tilrådingen fra den eksterne ressursgrup-

pen er bare ett av flere elementer som inngår i saksgrunnlaget fra administrerende direktør når hun skal utarbeide en tilrådning til styret i Helgelandssykehuset. Styret har også bedt om ytterligere vurdering av en rekke ulike forhold som er belyst gjennom styreseminar og utredninger vinteren og våren 2019.

I tillegg er det besluttet at det skal gjennomføres en samfunnsanalyse av endret sykehusstruktur i et mer langsiktig perspektiv, og dette arbeidet gir bred mulighet til påvirkning og til å sikre best mulig beslutningsgrunnlag. Kommunene og fylkeskommunene inviteres til å komme med innspill til temaer som samfunnsanalysen bør belyse.

Helse Nord opplyser at et samlet fagmiljø vil ha ett sykehus på Helgeland, men i mandatet fra Helse Nord er det besluttet at også en tosykehusmodell skal utredes, i tillegg til 0-alternativet, som er en videreføring av dagens struktur. For alle alternativenes del er det vedtatt utbygd distriktsmedisinsk senter nettopp i Brønnøysund, på bakgrunn av de avstandene til spesialisthelsetjenester som er der i dag.

Det vil være god anledning til videre involvering fra lokalsamfunnet, ansatte, tillitsvalgte og politikere i det videre arbeidet med å legge en framtidig sykehusstruktur for Helgeland. Det er ikke fattet noen konklusjoner, verken av styret i Helgelandssykehuset, av styret i Helse Nord eller av meg som foretaksmøte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:04:00]: Statsråden svarer ikke på spørsmålet. Statsråden vet veldig godt at styret i Helse Nord i september 2016 ba om å få utredet følgende sykehusstrukturer på helgelandskysten: Det ene er 0-alternativet, som har vært med hele tida. Det andre er ett stort akuttisykehus. Det tredje er ett stort akuttisykehus og ett akuttisykehus. Ingen av de tre alternativene innebærer at en skal se på to fullverdige sykehus. Et fullverdig sykehus krever akuttmedisin, akuttkirurgi, røntgen, laboratorium, anestesi og fødeavdeling.

Jeg gjentar spørsmålet: Vil statsråden, slik statsministeren nettopp snakket om i den muntlige spørretimen, gå videre med to fullverdige sykehus i det videre arbeidet – altså endre mandatet som Helse Nord har gitt til sykehuset?

Statsråd Bent Høie [12:05:04]: Nå er begrepet «fullverdig sykehus» et begrep som eventuelt må være representanten Lundteigens. Det er ikke et offisielt begrep for et sykehus. Og tosykehusmodell er noe som også skal utredes, i tillegg til 0-alternativet, og da må en selvfølgelig forholde seg til de ulike modellene for sykehus som også er beskrevet i Nasjonal helse- og sykehusplan, som er vedtatt av Stortinget. Derfor vil nettopp en tosykehusmodell også bli utredet, i tillegg til 0-alternativet og det å ha ett stort, samlet akuttisykehus på Helge-

land, kombinert med et mer desentralisert spesialisthelsetilbud enn det en har i dag, bl.a. i Brønnøysund.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:05:50]: Jeg er enig i at begrepene her etter hvert er blitt kompliserte, men jeg har lært meg dem. Det som står i mandatet, er ett stort akuttisykehus og ett akuttisykehus. Statsråden vet veldig godt at det er forskjell på et stort akuttisykehus og et akuttisykehus. Det jeg snakker om, er et stort akuttisykehus og et annet stort akuttisykehus, som altså innebærer akuttmedisin, akuttkirurgi, røntgen, laboratorium, anestesi og fødeavdeling. Vil statsråden utrede det? Alternativet er at her vil f.eks. fødende kunne få fire timers fødeveivstand, som er lenger enn det representanten Slagsvold Vedum sa tidligere i dag. Han sa fra Oslo til Otta. Nei, det er ikke fra Oslo til Otta – det er fra Oslo til Dombås, det som nå kan skje dersom statsråden ikke griper inn og gir mandatet slik at man får to store akuttisykehus utredet, sammen med det 0-alternativet som skal utredes etter loven.

Statsråd Bent Høie [12:06:56]: Ja, «akuttisykehus» og «stort akuttisykehus» er begreper etter Nasjonal helse- og sykehusplan, og begge de typene sykehus er fullverdige sykehus. Det er helt åpenbart ikke et befolkningsgrunnlag på Helgeland for to store akuttisykehus, og derfor er det heller ikke det på Helgeland i dag. Det det er behov for å utrede, er de tre alternativene som nå utredes. I tillegg vil alle disse tre alternativene innebære et mer desentralisert spesialisthelsetjenestetilbud, bl.a. gjennom et distriktsmedisinsk senter i Brønnøysund.

Spørsmål 9

Presidenten: Dette spørsmålet, frå Kari Henriksen til arbeids- og sosialministeren, vert svara på av helseministeren på vegner av arbeids- og sosialministeren, som er bortreist.

Kari Henriksen (A) [12:07:48]: «Bosniere som var over 27 år da de kom til Norge i 1993, har andre pensjonsrettigheter enn andre asylsøkere/flyktninger i Norge. De fikk opphold på kollektivt grunnlag, ikke på individuelt. Det medførte at de ikke fikk de samme pensjonsrettighetene som andre asylsøkere/flyktninger, noe som i dag rammer flere bosniere når de pensjoneres.

Vil statsråden ta tak i denne urettferdigheten og vurdere tiltak som sikrer at bosniere dette gjelder, får en rettferdig pensjon?»

Statsråd Bent Høie [12:08:20]: På vegne av arbeids- og sosialministeren vil jeg svare at Norge allerede på 1990-tallet valgte å gi bosniere som gruppe opphold etter en kollektiv vurdering fordi det var krigshandlinger

i deres hjemland. Imidlertid ble den enkelte da informert om at oppholdsgrunnlaget virket inn på trygderettighetene. Den enkelte ble derfor også informert om muligheten til å søke om opphold på individuelt grunnlag, som kunne gi en mer fordelaktig stilling hva gjelder trygdeytelser.

Det er likevel grunn til å minne om at disse særskilte bestemmelsene kun sikrer rett til fullt minste pensjonsnivå uten avkorting for manglende trygdetid. De som kom til Norge fra Bosnia-Hercegovina, har allerede vært her tilstrekkelig lenge til at de nå oppfyller inngangsvilkårene om tre års trygdetid, og de vil ha en betydelig egen opptjening av trygdetid, hvilket sikrer opptjening av andel av minste pensjonsnivå – 1/40-del for hvert år de har vært medlem av folketrygden.

Jeg vil nevne at bosniske innvandrere og deres norskfødte barn i en rapport fra SSB 2016 er beskrevet som integreringsvinnerne. De deltar aktivt i arbeidslivet uavhengig av kjønn, og andelen med høy utdanning er faktisk noe større enn andelen i hele den norske befolkningen. Dette betyr at de som gruppe har vært og er i stand til å opparbeide pensjonsrettigheter utover det minste pensjonsnivået som gis til personer med flyktningsstatus. Dersom en person som har fått kollektiv beskyttelse, ikke har opptjent rett til fullt minste pensjonsnivå på grunn av manglende trygdetid, står vedkommende i samme rettslige stilling som andre innvandringsgrupper, og også norske statsborgere som har oppholdt seg lenge i utlandet.

Jeg vil benytte anledningen til å nevne at det i forarbeidet ved innføringen av særskilte bestemmelser i folketrygden i 1971 ble uttalt at flyktninger ikke utgjør noen homogen gruppe. Det ble nevnt at enkelte ville eller kunne få trygderettigheter også i andre land. De som har opptjent pensjon i hjemlandet, kan få den utbetalt i Norge i medhold av bilaterale avtaler.

De som ikke har opptjent rett som tilsvarende ytelse fra minste pensjonsnivå, vil uansett kunne få supplerende stønad som sikrer en samlet ytelse på nivå med minste pensjon.

Kari Henriksen (A) [12:10:47]: Jeg vil takke for svaret.

På Agder bor det mange bosniere. Dette er et forhold som har opptatt mange, og flere har kontaktet Arbeiderparti-lag, både i Lyngdal og i Kvinesdal. De har engasjert seg i dette spørsmålet, fordi det oppleves som en urettferdighet at det rammer spesielt den eldre gruppen av bosniere. Som statsråden sier, er dette en gruppe som i hovedsak er godt integrert, og som har vært store bidragsyttere til det norske samfunnet.

Jeg vil likevel spørre om statsråden med sitt svar, slik jeg opplever det, bekrefter at regjeringa ikke vil ta noe

initiativ overfor de bosniske gruppene. Nasiha Haramba fra den bosniske kvinneforeningen har tatt dette opp i Utrop i 2019, og Refika Suvalic tok det opp i Dagbladet i fjor. Vil ikke regjeringa ta noe initiativ overfor den bosniske gruppen til å ha en samtale om dette?

Statsråd Bent Høie [12:11:54]: Nå kan ikke jeg svare for om den ansvarlige statsråden har hatt eller har planer om å ha møter om dette temaet med de berørte, men det svaret viser, er at dette var et forhold som den enkelte ble gjort oppmerksom på den gangen man hadde muligheten til å få kollektiv beskyttelse. Man kunne også på det tidspunktet velge om man ønsket en individuell vurdering, og man ble opplyst om at dette kunne ha betydning for trygderettighetene.

Vi har denne spesielle ordningen for dem med flyktningsstatus. Det er en ordning vi har etablert. Å justere f.eks. denne gruppens rettigheter vil utløse diskusjon om andre, som vil oppleve det som urettferdig, f.eks. norske statsborgere som har oppholdt seg lenge i utlandet, som ikke vil få de samme rettighetene.

Kari Henriksen (A) [12:12:56]: Takk for det.

Det er riktig at det ble gitt opplysninger om at det var individuell vurdering. Mange bosniere rapporterer tilbake at i den informasjonsflommen som kom, var det mange som ikke fikk med seg dette. Mitt spørsmål er likevel om statsråden vil bringe beskjed videre til den statsråden som har ansvar for dette, og be om at det tas et initiativ overfor den bosniske foreningen, slik at det blir samtalt om disse forholdene, og at det kommer informasjon om dette spørsmålet som de får ta del i. Det er riktig som statsråden sier, at det kan få andre konsekvenser, men jeg tenker det er viktig at staten og regjeringa tar et initiativ til å samtale om det, slik at det blir en omforent forståelse av hva som faktisk gjelder, hvordan det eventuelt kan løses, og hvilke kostnader eller omkostninger det har for andre grupper i samfunnet.

Statsråd Bent Høie [12:13:59]: Jeg har hatt samtaler med den ansvarlige statsråden om dette temaet i forkant av spørretimen, og hun er veldig oppmerksom på problemstillingen. Selv om jeg svarer, betyr ikke det at den ansvarlige statsråden ikke har fått med seg spørsmålet og problemstillingen, men jeg kan ikke nå, fra Stortingets talerstol, på hennes vegne svare om den videre oppfølgingen av dette.

Spørsmål 10

Frå representanten Rigmor Aasrud til arbeids- og sosialministeren:

«Personer som har fått utbetalt for mye penger fra Nav, til tross for at Nav er varslet om feilen, må tilbakebetale bruttobeløpet med kort forfall. Av bruttobeløpet er det foretatt skattetrekk, mens mottakeren bare har fått utbetalt nettobeløpet. Det kan gå opptil ett og et halvt år før personen får avregning fra skattemyndighetene. Dette skaper for mange et stort likviditetsproblem.

Mener statsråden at dette er en hensiktsmessig måte å rette opp i feil gjort av Nav?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 11

Frå representanten Liv Signe Navarsete til forsvarsministeren:

«Kan statsråden gjere greie for kvifor usikkerhetsramma for oppbygging av maritime patruljefly (MPA) på Evenes vert nytta før arbeidet i det heile tatt er sett i gong, og kan statsråden garantera at usikkerhetsramma ikkje blir overskriden?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 12

Frå representanten Sandra Borch til forsvarsministeren:

«Hvorfor har Forsvarsdepartementet gått tilbake til å ansette vaskere selv, når resten av Forsvaret må benytte en aktør Forsvarsdepartementet mener ikke tilbyr god nok tjeneste?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 13

Frå representanten Åslaug Sem-Jacobsen til klima- og miljøministeren:

«Ifølge deponiforskriften skal det ved alternativer til underjordiske deponi for farlig avfall gøres en såkalt stedsrettet sårbarhetsvurdering. Da vil lokal ekspertisekunnskap være helt avgjørende, noe det finnes mye av i industriområdet Grenland, hvor det vurderes å lokalisere et slikt deponi.

Vil statsråden sikre nødvendig lokalkjent og stedsrettet ekspertise og fagkunnskap i sammensetningen av ekspertkommissjonen som er bebudet i saken om minimering og sluttbehandling av farlig avfall?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål 14

Frå representanten Åsmund Aukrust til klima- og miljøministeren:

«I pressemeldingen fra departementet om klimaavtalen med EU skriver de at regjeringen vil kutte 45 pst. av utslippene innen 2030, men i avtalen med EU er det bare lagt opp til 40 pst.

Hva er begrunnelsen for det, og hvorfor er det ikke avklart om kuttene skal gjøres nasjonalt eller om man skal kjøpe utslippskutt i andre land, når fristen for å varsle EU om dette er 31. desember 2019?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål 15

Frå representanten Une Bastholm til klima- og miljøministeren:

«Norge har som mål at veksten i avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten. SSB-tall viser at bruttonasjonalprodukt har økt med 2 pst. fra 2016, mens avfallsmengdene økte med 3 pst. Vi har derfor ikke klart å stagge avfallsveksten. Gjenvinningen av ordinært avfall er den laveste på 12 år.

Når vil regjeringen legge fram den nasjonale strategien for sirkulær økonomi, og vil den inneholde mål og tiltak for å redusere det materielle fotavtrykket i Norge?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trekt tilbake.

Spørsmål 16

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Solfrid Lerbrekk til forsknings- og høgare utdanningsministeren, vert teke opp av representanten Eirik Faret Sakariassen.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [12:14:45]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til forsknings- og høyere utdanningsministeren:

«At Universitetet i Stavanger skal bli likebehandlet med de andre universitetene når det gjelder finansiering. Det hører ingen plass hjemme at UiS blir forskjellsbehandlet.» Dette sa nåværende forsknings- og høyere utdanningsminister i Stavanger Aftenblad i 2013.

Kan statsråden bekrefte at hun vil sørge for at UiS skal bli likebehandlet med de andre universitetene når det gjelder finansiering, og hva har blitt gjort?»

Statsråd Iselin Nybø [12:15:15]: Kunnskapsdepartementet bruker rammefinansiering som et av styringsverktøyene overfor universitetene og høyskolene som har statlig finansiering. Rammebevilgningen består av basismidler og resultatbasert uttelling og støtter opp under institusjonenes økonomi ved at institusjonene selv kan bestemme prioriterte aktiviteter og områder innenfor det som er deres profil. Basismidlene er i stor grad historisk betinget og reflekterer prioriteringer fra regjeringer og storting fra etableringen av institusjonene helt tilbake til 1811 og fram til i dag. Basismidlene speiler faktorer som bl.a. fag og studieportefølje, bygg og infrastruktur og særskilte nasjonale satsinger og oppgaver. Den resultatbaserte uttellingen baserer seg på et felles nasjonalt finansieringssystem som i hovedsak er likt for alle institusjonene.

For sektoren under ett utgjør basismidlene 67 pst. av rammebevilgningen i 2019, mens den resultatbaserte uttellingen utgjør 33 pst. Universitetet i Stavanger har en basisbevilgning på 69 pst. og ligger dermed noe høyere enn gjennomsnittet for sektoren.

Siden 2013, da jeg ble valgt inn på Stortinget, har det vært satsinger på nye studieplasser og rekrutteringsstillinger i flere budsjettforlik med Venstre som budsjettpartner. I tillegg har Universitetet i Stavangers gode resultater sørget for at de har hatt den høyeste realveksten blant de statlige universitetene og høyskolene. Realveksten for UiS har vært på 30 pst., mens gjennomsnittet i sektoren har vært 12 pst. i samme periode. Mye av veksten skyldes at UiS i perioden 2014–2019 har fått midler til økt årlig opptak på 442 nye studieplasser og 117 rekrutteringsstillinger. Dette var en bevisst prioritering i budsjettforhandlingene for å rette opp noe av den historisk betingete skjevheten i basis.

I tillegg til dette har universitetet hatt en nominell vekst i resultatbasert uttelling i finansieringssystemet på 179 mill. kr siden 2013. Det utgjør 55,4 pst. mot 47,7 pst. i sektoren som helhet. UiS har i 2019 en rammebevilgning på 1,6 mrd. kr. Siden det resultatbaserte finansieringssystemet ble innført i 2002, har sektoren endret seg. De nye universitetene og mange av høyskolene har satset på en kapasitetsvekst for økt studiepoengproduksjon for å finansiere mastergrads- og doktorgradsprogrammer, noe som har gitt gode resultater i det som er den resultatbaserte finansieringen.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [12:18:21]: Jeg er helt sikker på at statsråden og jeg gleder oss like mye over de gode resultatene ved vårt begges lokale universitet. Men kjernen her er at statsråden har kommet med noen løfter, og ikke engang vært alene om det. Bent Høie, Solveig Horne, Olaug V. Bollestad og Iselin Nybø lovet i 2013 at de ville «endre finansieringssystemet for

universitets- og høyskolesektoren slik at Universitetet i Stavanger får en likeverdig finansiering med de andre universitetene.» Disse fire har alle vært eller er statsråder, med en flertallsregjering. Man har altså hatt muligheten til å gjøre akkurat det man lovet. Da er det enkle spørsmålet: Hvorfor har det ikke blitt gjort?

Statsråd Iselin Nybø [12:19:14]: Det er helt riktig som representanten sier, at Universitetet i Stavanger var en av sakene jeg gikk til valg på da jeg ble valgt inn på Stortinget i 2013. Jeg brukte store deler av forrige stortingsperiode til å kjempe for det som var mitt valgdistrikts universitet, og det er en jobb som jeg er veldig stolt av å ha gjort, og som har fått stor betydning for Universitetet i Stavanger. Som jeg refererte til i forrige svar, har Universitetet i Stavanger hatt en betydelig vekst fra 2013 og fram til i dag.

For å sammenlikne med da SV hadde statsråd i Kunnskapsdepartementet: På de åtte årene fikk Universitetet i Stavanger 363 studieplasser. Så langt har det under de blå-grønne blitt tildelt 442 studieplasser. De rød-grønne ga 38 rekrutteringsstillinger på åtte år, mens med Venstre i spissen sammen med resten av regjeringspartiene har man altså gitt 117.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [12:20:19]: Løftet var jo veldig tydelig, og da disse fire partiene gikk sammen, var det skapt en forventning lokalt om at en kom til å oppfylle det, særlig når en hadde et flertall. For det koster like mye å utdanne en sykepleier i Stavanger som i Trondheim, det koster like mye å utdanne en lektor i Kristiansand som i Bergen, og det koster like mye å utdanne noen i biovitenskap på Nord universitet som i Oslo. Likevel har de såkalt gamle universitetene en bedre finansiering enn de såkalt nye. Er statsråden fornøyd med det?

Statsråd Iselin Nybø [12:20:55]: Det er en forskjell i den finansieringen som de ulike universitetene har, og som jeg sa, skyldes det prioriteringer som tidligere storting og tidligere regjeringer har gjort siden vi startet opp med universiteter. Vi hadde en runde i forrige stortingsperiode der vi inngikk forlik om et finansieringssystem. Det finansieringssystemet står i hovedsak fast også i denne perioden. Det som har vært viktig for meg, og som har vært viktig for Universitetet i Stavanger, er at de partiene som nå står bak flertallet, har vist en vilje og en evne til å styrke det universitetet. Og ikke bare litt: Det er gjort betydelige styrkinger av Universitetet i Stavanger med disse regjeringspartiene, og det vet jeg at Universitetet i Stavanger er klar over, og at de har satt stor pris på. Ikke minst har de rekrutteringsstillingene de har fått, hatt stor betydning. Og det er ikke bare for universitetet det betyr noe. Det betyr noe for hele vår

region, for fylket vårt og for landet at vi har et sterkt og godt universitet i Stavanger.

Spørsmål 17

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:22:11]: «20. februar sa statsråden i spørretimen følgende: «Så å samarbeide med Storbritannia skal vi gjøre – enten det blir en hard brexit eller det blir en avtale.» I mars var statsråden på de britiske øyer for å få mer informasjon om hvilke tiltak vi bør vurdere videre. Mot slutten av påsken advarte statsråden i Dagens Næringsliv norske studenter mot å søke seg til Storbritannia.

Har det vært og pågår det forhandlinger om studentutveksling for å sikre vilkår og stipend mellom våre to land, tilsvarende de vi har innenfor Erasmus+-programmet?»

Statsråd Iselin Nybø [12:22:47]: Fram til slutten av påsken var det knyttet stor usikkerhet til muligheten for å reise på utveksling til Storbritannia gjennom Erasmus+-programmet høsten 2019. Det foregår et omfattende arbeid i alle departementer knyttet til brexit, og som en del av denne prosessen har jeg vært i dialog med den britiske ambassadøren og min ministerkollega i Storbritannia for å sikre at vi har oppdatert informasjon.

Den 25. april fikk vi informasjon fra både EU-kommisjonen og Storbritannia om at beredskapsforordningen som EU vedtok før 29. mars, også vil gjelde for høsten 2019. Alle som har startet på Erasmus+-utveksling til eller fra Storbritannia før 31. oktober 2019, kan derfor gjennomføre utvekslingsoppholdet på samme vilkår som før. De vil motta Erasmus-stipend, og de vil kunne fullføre oppholdet selv om Storbritannia forlater EU uten avtale 31. oktober. Det betyr at norske studenter som har tenkt seg til Storbritannia høsten 2019 med Erasmus+, nå trygt kan reise, og vi har endret vår advarsel på det punktet.

På grunn av den fleksible utsettelsen Storbritannia har fått til 31. oktober, er det dessverre fortsatt for tidlig å si noe om behovet for en eventuell bilateral avtale på nasjonalt nivå. Det er fortsatt ikke avklart hvilken tilknytningsform Storbritannia vil ha til utdanningsprogrammet etter utmeldelsen. Det er derfor foreløpig ikke aktuelt å forhandle formelt om en alternativ avtale eller et alternativt program for studentutveksling mellom Norge og Storbritannia. Men i mine møter med britiske myndigheter har det blitt uttrykt tydelig at hvis Storbritannia trer ut av Erasmus+-programmet og det viser seg å være nødvendig med en avtale for å sikre fortsatt utdanningssamarbeid, er det noe som vi ønsker. Britene har på sin side gjort det klart at de også ønsker fortsatt utveksling fra Norge.

Slik situasjonen er nå, er det helt tydelig at det viktigste tiltaket for å sikre fortsatt studentutveksling til Storbritannia er at det opprettes flere avtaler på institusjonsnivå mellom høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og Storbritannia. Mitt besøk i London i mars tydeliggjorde at flere britiske universiteter nå jobber aktivt med å inngå avtaler med andre europeiske universiteter for å sikre fortsatt studentutveksling uten krav om skolepenger. King's College og Universitetet i Oslo er et eksempel på to som allerede har inngått en slik avtale.

Vi jobber aktivt opp mot og med britiske myndigheter, og jeg har avtalt å snakke med den britiske ministeren igjen før sommeren. Fokuset for samtalen fra min side vil være på studentutveksling.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:25:48]: All ære til institusjonene som jobber for å få på plass avtaler, men i over tre år har det vært kjent at britene vil ut av EU. Utvekslingsprogrammet Erasmus+ kan bli rammet, men den britiske regjeringen har sikret det økonomiske grunnlaget fram til 2020. Senterpartiet mener dette viser at regjeringens advarsler var ubegrunnede. I stedet for å skremme studentene kunne statsråden tatt initiativ til en offensiv holdning og sagt at man skulle løse dette ved å sette seg ned sammen med britene. I stedet kom det skremmeskudd.

Verken britiske universiteter eller ANSA, som er organisasjonen for norske studenter i utlandet, merker noen reell frykt eller trussel for utveksling til Storbritannia fra Norge. Vil statsråden si at frykten for utveksling til Storbritannia var overdrevet, og at så fort regjeringen tar initiativ, åpner det for bedre muligheter for utveksling og avtaler?

Statsråd Iselin Nybø [12:26:44]: Når vi snakker om utveksling, er det viktig å huske at de aller fleste studentene som reiser til Storbritannia, tar hele graden sin i Storbritannia. Det er en liten del av norske studenter i Storbritannia som er på utvekslingsopphold. Erasmus+ studentene utgjør ca. 350 studenter årlig og sånn sett en liten andel av alle norske studenter i Storbritannia.

Vi har hele veien vært opptatt av å ha oppdatert informasjon, og det er det vi har forholdt oss til. Usikkerheten har vært stor knyttet til Erasmus+-programmet og Storbritannias tilknytning til det hvis det blir en hard brexit. Det er den informasjonen vi har forholdt oss til. Da den ble endret, gikk vi også ut og endret vårt råd. Vi ønsker at studentene skal fatte en beslutning på fritt grunnlag, men med den best tilgjengelige informasjonen. Det er det vi har tatt høyde for.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:27:46]: Usikkerhet rundt informasjon er jo også et signal. Professor Tønning og førsteamanuensis Guldal ved Det norske

studiesenteret i Storbritannia skrev i Khrono at det ved britiske universiteter er «business as usual», uavhengig av brexit. De mener at utspillet uroet mange studenter unødig.

Samarbeid om utdanning er helt vanlig. Sveits, USA og Kina har f.eks. tett samarbeid med Storbritannia uten at de er med i Erasmus-programmet. De har imidlertid i fellesskap arbeidet fram egne utvekslingsavtaler med Storbritannia som sørger for at studenter kan studere og jobbe i Storbritannia og vice versa. USA har Fulbright-programmet, der bl.a. Norge er med, og flere utdanningsinstitusjoner i Kina har tilsvarende samarbeid i Norge – for å trekke fram noen eksempler.

I antall studenter Norge har i Storbritannia og omvendt, er dette samarbeidet betydelig mindre. Hvilke initiativ vil statsråden ta for å sikre norske studenter i Storbritannia minst like gode vilkår fra høstens studiestart og i fortsettelsen?

Statsråd Iselin Nybø [12:28:48]: Som jeg sa i mitt forrige innlegg, er det viktig å huske at det er mange norske studenter der som ikke er på Erasmus+-programmet, og som sånn sett vil bli påvirket i veldig liten grad. Men det er klart at brexit kommer med noen konsekvenser. Brexit er, har vært og kommer framover til å være uoversiktlig og vanskelig å forholde seg til når det gjelder å gi sikker informasjon. Det er bakkdelene ved brexit, det er det vi står oppe i nå, og det må studentene ha kunnskap om. Jeg mener at vi ikke har uroet unødig. Jeg mener vi har gitt studentene den best oppdaterte informasjonen de kan ha for å fatte en beslutning om de vil søke på et Erasmus-program til høsten eller ikke.

Jeg er opptatt av at vi fortsatt skal sende norske studenter til Storbritannia. Storbritannia er et av landene som flest norske studenter reiser til. De snakker engelsk der, det er kort vei, og vi har en historisk tilknytning til landet. Det kommer til å være viktig også i framtiden at vi har god kontakt på både institusjonsnivå og myndighetsnivå.

Presidenten: Me går då til spørsmål 19.

Spørsmål 19

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Maria Aasen-Svensrud, vert svara på av forskings- og høgare utdanningsministeren på vegner av justis- og innvandringsministeren, som er bortreist.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:30:22]: «Arendal fengsel, avdeling Håvet, ble i mars 2019 stengt etter beslutning fra Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI). På bakgrunn av en økning i soningskøen har KDI pålagt regio-

nen å gjenåpne avdeling Håvet. Behovet for soningsplasser og utviklingen av soningskøene kan virke noe uforutsigbart.

Opplever statsråden nå å ha kontroll og oversikt over behovet for soningsplasser?»

Statsråd Iselin Nybø [12:30:47]: Regjeringen har prioritert å redusere soningskøen. Da regjeringen overtok, var køen på 1 200 dommer, mens den ved årsskiftet 2018/2019 var redusert til om lag 140 dommer. I 2020 vil 300 nye fengselsplasser i Agder stå klare til bruk. Dette er et viktig løft for kriminalomsorgen. Regjeringen har også økt kvaliteten i soningen, bl.a. gjennom bruk av fotlenkesoning for dem som har en dom på inntil fire måneder eller har inntil fire måneder igjen å sone. Straffegjennomføring med elektronisk kontroll er et godt bidrag til tilbakeføringen av domfelte til et liv uten kriminalitet fordi det gir dem mulighet til å beholde bolig og arbeid.

Avtalen om leie av Norgerhaven fengsel ble avsluttet i 2018, og behovet for fengselsplasser med høyt sikkerhetsnivå dekkes med dublering fram til det nye fengselet i Agder står klart om litt over et år. På tross av at avtalen er avsluttet, tilsier prognoser fra Kriminalomsorgsdirektoratet en overkapasitet på om lag 250 fengselsplasser. Årsaken til det er bl.a. at økt bruk av elektronisk kontroll har bidratt til å redusere behovet for fengselsplasser med lavere sikkerhetsnivå. Plassene i kriminalomsorgen må brukes effektivt, og i tråd med direktoratets anbefaling ble det i forbindelse med budsjettet for 2019 besluttet å legge ned reell overkapasitet og plasser.

På grunn av det reduserte behovet for plasser med lavere sikkerhetsnivå ble det også besluttet at plassene ved Arendal fengsel, avdeling Håvet, som allerede var vedtatt lagt ned i forbindelse med etablering av nytt fengsel i Agder, skulle legges ned før det nye fengselet var ferdigstilt.

Justis- og beredskapsdepartementet har lagt de overordnede føringene for nedleggelse gjennom å beslutte at disse fengselsplassene skal legges ned i løpet av 2019. Konkret tidspunkt og prosess for nedleggelse er opp til Kriminalomsorgsdirektoratet, KDI.

Jeg er kjent med at KDI har besluttet, som representanten viste til i spørsmålet, at en liten avdeling ved Arendal fengsel, avdeling Håvet, med 13 plasser, skal holdes åpen noe lenger, men også den avdelingen vil ifølge direktoratet bli endelig stengt før sommeren.

Vi ser at det har vært en økning i soningskøene de siste månedene, og køen er nå på ca. 530 dommer. Det er naturlig at soningskøen kan øke noe i en periode mens nedleggelsene gjennomføres. Kriminalomsorgsdirektoratet har opplyst om noen utfordringer med å hente inn oppholdet av innkalling til soning i forkant av nedsten-

gingene og at dette har medført en periode med noe lavere kapasitetsutnyttelse. Kapasitetsutnyttelsen er nå tilbake på om lag 90 pst., og direktoratet forventer at køen vil reduseres i tiden framover.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:33:50]: Både soning med elektronisk kontroll, EK, og plassene i Arendal er for så vidt godkjent og noe som er forutsigbart. Jeg stusser litt over at statsråden her sier at dubleringsplassene skal brukes, når vi vet at midlene som er satt av til dublering i budsjettet for 2019, faktisk har gått til omstillingspenger – som derimot ikke var på plass i 2019.

Vi vet også at politiet får inn stadig tyngre saker, mange saker innenfor vold i nære relasjoner og sedelighetssaker, som vi vet etter hvert vil bety at vi har et stort behov også for de åpne plassene. Når man åpenbart ikke har oversikt over disse svingningene i soningskøene, mener da fremdeles høreregjeringen og statsråden at det var en god idé å legge ned alle disse åpne fengselsplassene som ble lagt ned i forbindelse med 2019-budsjettet? Da snakker jeg altså ikke kun om dem ved avdeling Håvet.

Statsråd Iselin Nybø [12:34:55]: Det er riktig som representanten sier, at det har vært en liten økning i dommer i det siste, i starten av 2019, men køen har vært forholdsvis stabil den siste tiden. 250 fengselsplasser er lagt ned i løpet av relativt kort tid. Det gir noen logistikkutfordringer. Det ser også ut til at denne prosessen har gitt noe lavere belegg ved enkelte av enhetene, men basert på den informasjonen som vi har fra direktoratet, er vi trygge på at køen vil reduseres også i tiden framover.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:35:44]: Takk for svaret. Det er greit nok at statsråden viser til direktoratet, men det må kunne være å forvente at regjeringsmedlemmene i større grad klarer å løfte blikket, se hele straffesakskjeden under ett og se at vi kommer til å få et stort press på fengselskapasiteten også i de åpne fengslene når sakene som nå ligger hos politiet, kommer gjennom.

I forbindelse med nedlegging av Håvet – la meg komme tilbake til det – var det slik at det ble flyttet inventar fram og tilbake og brukt ganske mye penger på en irrasjonell måte i en svært presset sektor. Men det verste av alt er kanskje den uvilkheter de ansatte blir stilt overfor ved å miste arbeidsplassen sin – ikke ha omstillingsmidler – for så igjen å skulle tilbake. Å forvente at de ansatte står i beredskap under en sånn vingling fra regjeringens side, mener jeg ikke er forsvarlig. Mener statsråden at dette er forsvarlig overfor de ansatte?

Statsråd Iselin Nybø [12:36:49]: Nå svarer jeg på vegne av justisministeren, men jeg føler meg sikker på at han er kjent med både de ansattes bekymringer og den økonomiske situasjonen i kriminalomsorgen. Dette med soningsplasser har vært en viktig sak for denne regjeringen, og det er også på bakgrunn av at det har blitt løftet opp, at vi har klart å redusere soningskøen fra over 1 200 dommer da Solberg-regjeringen overtok, til ca. 140 dommer i dag. Dette er noe vi har vært oppmerksomme på, og som vi er oppmerksomme på. Jeg er også trygg på at justisministeren er godt kjent med de utfordringene kriminalomsorgen har, og at dette er noe han har oppmerksomhet på også i framtiden.

Presidenten: Me går då tilbake til spørsmål 18.

Spørsmål 18

Eirik Sivertsen (A) [12:37:53]: «En særlig utfordring for Nord universitet med stor spredning i studiesteder er å ha en studiestedsstruktur som støtter opp om en forsknings- og undervisningsstrategi samt en randsonopolitikk. Statsråden har bedt Nord universitet om å beslutte en ny studiestedsstruktur og en helhetlig campusutviklingsplan.

Har statsråden tillit til styrets vurderinger, eller vil statsråden instruere Nord universitet om å bevare studiesteder som er foreslått nedlagt?»

Statsråd Iselin Nybø [12:38:19]: Det følger av utviklingsavtalen som er inngått mellom departementet og Nord universitet, at universitetet skal beslutte en ny studiestedsstruktur. Det er en avtale som er inngått etter en dialog mellom departementet og universitetet. Rektor og administrasjonen har utarbeidet et forslag til ny studiestedsstruktur, noe representanten er godt kjent med. Forslaget innebærer betydelige endringer, og det har skapt debatt – stor debatt, vil jeg si.

I forrige uke diskuterte styret for universitetet den videre prosessen. Styret har besluttet å sende forslaget fra rektor og administrasjonen på høring og at det skal gjøres ytterligere vurderinger og analyser før beslutningen fattes. Blant annet ba styret om

«en grundig analyse av behovet for å utdanne kandidater til offentlig sektor og arbeidsliv i og for de ulike regionene. Konsekvenser som endringer i studiestedsstruktur kan få for andre deler av arbeids- og samfunnsnivå, må belyses og vurderes. Studentboliger må tas med i dette.»

Nord universitet har lagt opp til en åpen prosess der alle kan komme med sine høringsuttalelser. Jeg tar det for gitt at både administrasjonen og styret vil gjøre en grundig vurdering av de innspillene som kommer.

Jeg synes det var fornuftig av styret å be om ytterligere vurderinger og analyser. Jeg har tillit til styret og den prosessen som styret har lagt opp til.

Styret har ennå ikke gjort de endelige vurderingene eller truffet noen beslutninger. Jeg kan derfor ikke si noe om hvordan jeg ser på styrets vurderinger eller beslutninger om ny studiestruktur på dette tidspunktet. I forkant av forrige ukes styremøte sendte jeg et brev, som jeg også antar at representanten er kjent med, til styret ved universitetet, der jeg viste til de mange avveiningene som de bør ta hensyn til framover.

Som statsråd og eier er jeg opptatt av at universitetene skal vurdere hvordan de best mulig kan tilby utdanning og forskning av høy kvalitet, men samtidig også klare å levere kandidater som nærings- og arbeidslivet i regionen de sogner til, etterspør. For meg er det viktig at de klarer å ha to tanker i hodet på en gang, at de klarer å gjøre begge deler.

Eirik Sivertsen (A) [12:41:02]: Jeg takker for svaret og er glad for at statsråden har tillit til styret ved institusjonen. Men i forrige uke ble stortingsrepresentant André N. Skjelstad sitert både i Namdalsavisa, i Adresseavisen og på nettstedet Khrono:

«Jeg har en klar beskjed fra vår statsråd – Universitetet i Namsos skal bestå og videreutvikles.»

Da blir mitt spørsmål: Når fattet statsråden denne beslutningen, og hvordan er den blitt formidlet til Nord universitet?

Statsråd Iselin Nybø [12:41:35]: Jeg har ikke snakket med André N. Skjelstad siden demonstrasjonen i Namsos, så jeg kan ikke kommentere det han har sagt. Jeg vil anta at det er hans tolkning av det brevet jeg har sendt. Min dialog med styret i saken så langt har vært dette brevet, som kom ut til offentligheten kort tid etter at det ble sendt. Det ble sendt før styremøtet deres. Personlig har jeg ikke vært i kontakt med styret utover det brevet, så langt.

Eirik Sivertsen (A) [12:42:16]: Dette er oppsiktsvekkende. Jeg oppfatter at statsråden sier at stortingsrepresentanten som er sitert i media – vi får anta at han er korrekt sitert – ikke har dekning for det utsagnet han har kommet med.

Statsråden har flere ganger vist til det brevet som er sendt. Det reiser noen spørsmål knyttet til hvordan vi styrer, og hvordan statsråden som eier styrer institusjonen vi snakker om. Det er gjort ved et oppdragsbrev, der det også er lagt ved en utviklingsavtale, som statsråden selv viste til, og som er utformet i dialog med institusjonen. Videre er det standard – det er også avtalt for i år, så langt jeg har klart å bringe på det rene – med et styringsdialogmøte i juni. Likevel velger statsråden, i en ganske

krevene politisk situasjon og i en opphetet debatt, for å bruke statsrådets egne ord, å sende et ekstra brev samme dag som styret skal behandle en sak.

Hva var bakgrunnen for det? Hva er det som står i det brevet som er nytt, og som ikke fra før lå i føringene for institusjonens arbeid? Og hva er det som gjør at statsråden trodde at hun måtte minne styret om det? Trodde hun ikke at styret var i stand til å huske på det?

Statsråd Iselin Nybø [12:43:25]: For det første må jeg kommentere representanten Sivertsens tolkning av mitt svar. Han står selvfølgelig fritt til å tolke det som han selv vil, men jeg mener at han trekker tolkningen for langt. Det jeg sa, var at jeg antar at André N. Skjelstad har uttalt seg etter å ha lest brevet, og at det var hans tolkning av det brevet.

Når det gjelder styringsdialogen med universitetene våre, har vi selvfølgelig jevn kontakt med universitetene fra departementets side. Grunnen til at jeg valgte å sende dette brevet, som ikke er noe jeg bruker å gjøre foran hvert styremøte, var at jeg opplevde at rektoren hadde lagt fram en rapport som la stor vekt på hvordan de skulle forbedre kvaliteten på utdanningen og forskningen ved Nord universitet, men som ikke i like stor grad hadde tatt hensyn til den andre delen av samfunnsoppdraget, som handler om å levere kandidater til det arbeidslivet og det næringslivet som universitetet sokner til. Jeg ønsket å minne styret om at de også måtte ta det med i vurderingen.

Spørsmål 20

Fra representanten Jan Bøhler til justis- og innvandringsministeren:

«Vi har i de senere år sett en stor økning i saker som angår familievold og vold i nære relasjoner. Gjennom prosjekt November og andre tiltak har det framkommet at i noen miljøer og i noen områder vil denne typen fysisk og psykisk vold ofte kunne henge sammen med æreskultur, sosial kontroll, planer om arrangerte ekteskap med press, m.m. I dag fins det ingen registrering i straffesakssystemet som gjør at det kan lages statistikk over antall slike saker.

Er statsråden enig i at det er viktig å vite hvor mye av økningen i vold i nære relasjoner som henger sammen med æreskultur og sosial kontroll, og vil han gå inn for at det innføres en egen koding og registrering av slike saker i straffesakssystemet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Då er sak nr. 2 ferdig handsama.

Sak nr. 3 [12:44:30]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat.
Dermed er kartet for i dag handsama ferdig.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva?
– Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.45.

